

Institut dětí a mládeže MŠMT ČR

Sámova 3, Praha 10

E U R O B A R O M E T R Č R 1998

Závěrečná zpráva o názorech mládeže ČR ve věku 15 - 24 let na otázky
mezinárodního srovnávacího výzkumu

Odpovědný řešitel: PhDr. František Pelka
Řešitelský kolektiv: Mgr. Marta Ondrušková
JUDr. Vladimír Švestka

Listopad 1998

OBSAH

Úvod

1. K názorům na dnešní a příští působení Evropské unie	4
2. O poznávání cizích zemí	12
4. O toleranci mládeže vůči různým skupinám obyvatel	16
5 O vztahu k rodičům, rodině a starým lidem	23
6. K okolnostem zaměstnání a k příjmům	27
8. Využití volného času mladých a jejich společenská aktivita	32
9. Náboženská orientace dotázaného	35
Závěry	37
Charakteristika souboru	44

Úvod

Institut dětí a mládeže MŠMT ČR na základě výzkumného grantu MŠMT ČR uskutečnil výzkum reprezentativního souboru mládeže ČR ve věku 15 - 24 let pod názvem "EUROBAROMETR ČR 1998".

Základem pro přípravu standardizovaných rozhovorů byl **český překlad anglického dotazníku výzkumu Eurobarometr 47.2**. Dotazování probíhalo ve dnech 15.6 - 25.6. 1998 prostřednictvím tazatelské sítě AMASIA s.r.o.. V průběhu rozhovorů bylo použito podle doporučené metodiky 20 lístků označených písmeny A - T.

Rozhovorů se zúčastnilo celkem **805 mladých lidí**. Po kódování, kontrole a nahrávání údajů proběhlo zpracování pomocí programu SPSS na PC.

Cílem výzkumu bylo získat názory mladých lidí na celou řadu oblastí jejich života tak, aby bylo možno srovnávat výpovědi naší a evropské mládeže. Předkládány jsou jak získané výsledky u české mládeže, tak srovnání se zeměmi EU. Výsledky výzkumu byly využity pro přípravu materiálů ke koncipování státní politiky vůči mládeži a přípravu podkladových materiálů pro konferenci ministrů školství.

Přílohou této zprávy je i podrobnější srovnání názorů mladých lidí z jednotlivých členských zemí EU s názory našich mladých lidí.

Technická poznámka: Údaje jsou uváděny v procentech, v případě srovnání s průměrem zemí EU jsou porovnávány v řadě případů kumulativní procenta (respondenti mohli uvádět více odpovědí) a jejich součet tedy přesahuje 100 %. Ve srovnávacích tabulkách je vedle procent uváděno i pořadí (sloupce "p"). Vypovídací schopnost srovnávacích tabulek je limitována agregací dat za celou EU, v některých případech cennější poznatky přináší srovnání s jednotlivými členskými zeměmi.

Údaje z třídění druhého stupně postihují procentuální podíl konkrétní skupiny na celém

výběrovém souboru. Do textu jsme zařadili pouze ty údaje, kde je vysoká hladina statistické významnosti (hladina statistické významnosti $p = 0,01$ nebo menší).

1. K názorům na dnešní a příští působení Evropské unie

V úvodní otázce mladí lidé odpovídali na otázku, **co pro ně osobně znamená Evropská unie**. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce.

Evropská unie znamená:	Pořadí odpovědí					
	1	2	3	4	5	6
cestu, jak vytvořit lepší budoucnost pro mladé	37	0	0	0	0	0
Evropskou vládu	11	5	0	0	0	0
Možnost jít kamkoliv v Evropě	17	16	2	0	0	0
záruku zachování míru	12	15	8	1	0	0
Prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě	9	21	12	5	1	0
cestu jak vytvořit pracovní příležitosti	1	6	7	5	2	1
způsob ochrany práv občanů	1	4	5	2	1	1
Spousta byrokracie, mrhání časem i penězi	3	2	0	1	0	0
jen sen a utopii	1	2	1	0	0	0
riziko ztráty kulturní rozmanitosti	1	3	3	1	1	1
jiná odpověď	1	0	1	1	0	0
neví	6	0	0	0	0	0

Ve výše uvedených hodnocených odpovědích se význam EU pro mladé lidi projevila jednoznačně jako **prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě**. Tuto odpověď uvedlo 48 % dotázaných. Druhý nejčastější význam je spojován s **vytvořením lepší budoucnosti pro mladé** a se **zachováním míru** (37 % a 36 %). K důležitým významům patří rovněž možnost jít kamkoliv v Evropě (35%). O něco více než pětina (22 %) pokládá za významnou EU kvůli vytváření pracovních příležitostí.

Korelační analýza naznačuje, že **dívky a ženy** preferují chápání EU zejména jako cesty pro vytváření **lepší budoucnosti pro mladé lidi**, záruku zachování míru, způsob ochrany práv občanů. Značná část žen a dívek chápe EU jako sen a utopii. **Muži** naproti tomu hodnotí význam EU spíše jako **prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě**, dále jako cestu pro vytvoření pracovních příležitostí a zejména jako spousta byrokracie, mrhání časem a penězi.

Z analýzy údajů podle věku vyplynulo, že **nejmladší respondenti** ve věku 15 - 16 let chápou častěji EU jako **prostředek ke zlepšení ekonomické situace** Evropy a pro vytvoření **pracovních příležitostí**, u ostatních věkových skupin nejsou pozorovány podstatné odlišnosti.

Pro mladé lidi žijící v obcích od 20.000 do 50.000 obyvatel má EU význam nejčastěji jako možnost jít kamkoliv v Evropě a spousta byrokracie. Ve **velkých městech** nad 100.000 obyvatel znamená EU pro mládež spíše cestu jak vytvořit **pracovní příležitosti**. Na druhé straně ve velkých městech je významně méně mladých lidí, kteří chápou EU jako záruku zachování míru.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že pouze na severní Moravě je oproti jiným oblastem výrazně méně mladých lidí, kteří chápou EU jako Evropskou vládu.

Z hlediska ekonomické aktivity nejsou pozorovány podstatné diference (pouze studující mládež častěji vnímá EU jako záruku zachování míru, ale i jako instituci spojenou se ztrátou kulturní rozmanitosti).

Vzdělání jako diferencující činitel se v chápání EU výrazněji neprojevil. Pouze pro značnou část respondentů se základním vzděláním není EU chápána jako možnost jít kamkoliv v Evropě (uvedlo 37 % respondentů se ZŠ) nebo cesta jak vytvořit pracovní příležitosti.

Evropská unie znamená:	ČR	p	EU	p
cestu, jak vytvořit lepší budoucnost pro mladé	37	2	34	2.5
Evropskou vládu	16	6	26	5
Možnost jít kamkoliv v Evropě	35	4	38	1
Záruku zachování míru	36	3	24	6
Prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě	48	1	34	2.5
cestu jak vytvořit pracovní příležitosti	22	5	29	4
způsob ochrany práv občanů	14	7	13	8
Spousta byrokracie, mrhání časem i penězi	6	9.5	14	7
jen sen a utopii	4	11	8	10
riziko ztráty kulturní rozmanitosti	10	8	12	9
jiná odpověď	3	12	1	12
neví	6	9.5	5	11

Srovnání s průměrem EU poukazuje na určité rozdílnosti. **Česká mládež více zdůrazňuje sociálně ekonomické podmínky**, méně pak zkušenosti s eurobyrokracií. Pořadové hodnoty (ve sloupci "p") naznačují, že významnějším zdrojem rozdílů jsou položky týkající se svobody pohybu, míru, byrokracie.

Dále dotázaní uváděli své názory na to, **co s sebou přinese Evropská unie během příštích deseti let.**

Přínos EU v příštím desetiletí:	Pořadí odpovědi					
	1	2	3	4	5	6

Kvalitnější život většiny lidí	27	0	0	0	0	0
více příležitostí pro lidi jako jsem já najít práci	17	8	0	0	0	0
více rovnoprávnosti mezi muži a ženami	3	2	1	0	0	0
méně diskriminace cizinců a lidí jiných kultur či etnických skupin	14	13	3	1	0	0
více obtíží při rozhodování, protože se na něm bude podílet více států	11	7	3	1	0	0
vyšší úroveň nezaměstnanosti	2	3	2	1	0	0
užívání měny Euro jako jednotné měny	9	18	11	4	1	0
bude jednodušší cestovat, studovat, pracovat a žít kdekoliv v Evropě	6	15	17	6	4	2
více sociálních problémů	1	4	3	3	1	1
nic, už to nebude EU	0	1	1	0	0	0
jiná odpověď	0	0	0	0	0	0
neví	10	0	0	0	0	0

Přínos EU v příštím desetiletí je spojován v první řadě s **možnostmi studia, práce a cestování po Evropě** (50 %). Dále se příští perspektivy EU spojují používáním jednotné měny Eura (43 %), s menší diskriminací lidí jiných národností a etnik (31 %) a s větším množstvím pracovních příležitostí pro mladé lidi (25 %).

Pro **dívky a ženy** nepřinese EU v příštím desetiletí výrazněji žádnou z možností uvedených v tabulce. Názory této skupiny respondentů odpovídají názoru celého výběrového souboru.

Z hlediska věku pouze pro nejstarší skupinu mládeže (nad 23 let) přinese v příštím desetiletí EU více rovnoprávnosti mezi muži a ženami. Pro **nejmladší skupinu** EU přinese **větší nezaměstnanost**.

Velikost bydliště nemá významnější vliv na chápání přínosu EU v příštích 10 letech.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že jen pro malou část mladých lidí žijících ve východních Čechách přinese EU v příštích 10 letech kvalitnější život většiny lidí (uvedlo to pouze 10 % respondentů z východních Čech) a pouze pro 8 % dotázaných ze severní Moravy je EU přínosem v oblasti rovnoprávnosti mezi muži a ženami.

Přínos EU v příštím desetiletí jako "**možnost jednoduššího cestování**" je z hlediska ekonomické aktivity nejčastěji vnímán respondenty, kteří **pracují**. Pro ostatní, tzn. pro ty, co studují nebo nepracují, přinese EU stejné možnosti jako pro respondenty celého výběrového souboru.

Vzdělání a ekonomické postavení dotázaných se na chápání přínosu EU v příštím

desetiletí jako diferencující činitel výrazněji neprojevilo.

Přínos EU v příštím desetiletí:	ČR	p	EU	p
Kvalitnější život většiny lidí	27	4	23	5.5
více příležitostí pro lidi jako jsem já najít práci	25	5	29	3.5
více rovnoprávnosti mezi muži a ženami	6	9	16	7
méně diskriminace cizinců a lidí jiných kultur či etnických skupin	31	3	29	3.5
více obtíží při rozhodování, protože se na něm bude podílet více států	22	6	23	5.5
vyšší úroveň nezaměstnanosti	8	8	15	8
užívání měny Euro jako jednotné měny	43	2	42	2
bude jednodušší cestovat, studovat, pracovat a žít kdekoli v Evropě	50	1	48	1
více sociálních problémů	13	7	18	7
nic, už to nebude EU	2	10	2	10
jiná odpověď	0	11	1	11
neví	10	8	6	9

Srovnání poukazuje na poměrně **vysokou podobnost** obou struktur odpovědí, naše mládež méně zdůrazňuje otázky diskriminace v oblasti práce a rovnoprávnost žen a mužů.

Představa o tom, **co znamená být občanem Evropské unie, jaká jsou jeho práva**, byla další otázkou srovnávacího výzkumu. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce.

Občan EU má právo, možnost:	Pořadí odpovědi		
	1	2	3
Přestěhovat se do kterékoliv země EU	45	1	0
Pracovat v kterékoliv zemi EU	25	35	1
volit v lokálních volbách ve státě, ve kterém sídlí	4	4	2
volit v národních volbách, ve státě, kde sídlí	2	5	3
volit do Evropského parlamentu v členském státě, kde žije	3	10	4
přístup ke službám a sociální podpoře kdekoli v Evropě	3	10	8
právo studovat v kterékoliv zemi EU	4	11	36
žádná z uvedených odpovědí	3	0	0
neví, neodpověděl	11	24	46

K neznámějším právům občanů EU mezi mladými lidmi u nás patří **právo pracovat v kterékoliv zemi EU (61 %)**, **právo studovat v kterékoliv zemi EU (51 %)** a **právo přestěhovat se do kterékoliv země EU (46%)**.

Z jednotlivých práv, které má občan EU, **dívky a ženy preferují spíše možnost volit v národních volbách a ve státě, kde sídlí**, zatímco **muži upřednostňují spíše možnost pracovat v kterékoliv zemi EU**.

Respondenti ve věku **17 - 18 let** dávají z hlediska práv občana EU nejčastěji přednost

možnosti **volit v lokálních volbách** ve státě, kde sídlí a **volit do Evropského parlamentu**. Dotázání ve věku 15 - 16 let upřednostňují možnost přístupu ke **službám a sociální podpoře** kdekoliv v Evropě a právo studovat v kterékoliv zemi. Pro ostatní věkové skupiny respondentů mají práva občana EU stejný význam jako pro celý výběrový soubor.

Pro mladé lidi žijící v obcích od 20.000 do 50.000 obyvatel má nejčastěji význam právo občana EU spojené s **možností studovat v kterékoliv zemi EU**.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že pro respondenty žijící na severní Moravě je právo přestěhovat se do kterékoliv země EU méně významné než pro respondenty z jiných oblastí. Dotázání ze **středních Čech upřednostňují právo pracovat v kterékoliv zemi EU a dotázání z jižní Moravy právo volit v lokálních volbách ve státě, ve kterém sídlí**.

Práva občana EU **volit do Evropského parlamentu v členském státě, kde žije, přístup ke službám a sociální podpoře kdekoliv v Evropě a právo studovat v kterékoliv zemi EU je více významné pouze pro respondenty co studují**. Pro ostatní, tzn. pro ty co pracují i nepracují, mají práva občana EU stejný význam jako pro respondenty celého výběrového souboru.

Vzdělání jako diferencující činitel se v chápání práv občana EU výrazněji neprojevil.

Rovněž ekonomické postavení respondenta nemá výraznější vliv na chápání významu práv občana EU.

Občan EU má právo, možnost:	ČR	p	EU	p
přestěhovat se do kterékoliv země EU	46	3	52	2
pracovat v kterékoliv zemi EU	61	1	62	1
volit v lokálních volbách ve státě, ve kterém sídlí	10	6.5	20	5.5
volit v národních volbách, ve státě, kde sídlí	10	6.5	18	7
volit do Evropského parlamentu v členském státě, kde žije	17	5	20	5.5
přístup ke službám a sociální podpoře kdekoliv v Evropě	21	4	35	4
právo studovat v kterékoliv zemi EU	51	2	46	3
žádná z uvedených odpovědí	3	8	3	8

Spíše **malé rozdíly ve struktuře** odpovědí naznačují, že představy a názory mladých lidí v Evropě jsou obdobné (pro naši mládež není prozatím tak aktuální potřeba migrace po zemích EU a přístup k sociální službě a podpoře v zemích EU - pochopitelně dokud není ČR členskou zemí). Obecně nižší podíly u české mládeže (rozdíly v procentních bodech) naznačují, že **informovanost naší mládeže není vysoká**.

Názory na to, kterým oblastem by měla EU v **nejbližších pěti letech dát přednost**, přibližuje následující tabulka.

V příštích pěti letech by se EU měla zabývat, dát přednost:	Pořadí odpovědi						
	1	2	3	4	5	6	7
bytové politice	44	0	0	1	0	0	0

vzdělávání a odborné přípravě	18	19	1	1	0	0	0
zaměstnanosti	16	27	14	0	0	0	0
ochraně pracovníků, bezpečnosti na pracovišti	1	3	4	4	0	0	0
zdraví	3	11	14	6	1	0	0
ochraně spotřebitele	2	5	9	7	1	1	0
bojem proti kriminalitě	5	12	19	17	4	2	1
svobodě studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	3	5	8	13	5	2	1
odstranění diskriminace z hlediska pohlaví, rasy, zdravotního postižení atd.	1	3	4	6	24	4	2
zajištění informovanosti obyvatelstva	0	1	1	2	4	9	1
výzkumu a rozvoj nových informačních technologií	1	0	1	3	3	10	6
ochraně životního prostředí	1	3	6	9	10	11	16
jiná odpověď	1	0	0	0	0	0	0
neví	4	11	19	32	48	61	73

Podle názoru dotázaných, by měla dát EU v příštích letech přednost **boji proti kriminalitě (60 %)** a **ochraně životního prostředí (56 %)**. Dále má prioritu politika zaměstnanosti (47 %). Přednost by měla mít rovněž bytová politika (45 %) a vytvoření stejných možností pro lidi různého pohlaví, rasy či zdravotní způsobilosti (44 %). **Nejméně často se doporučuje věnovat pozornost ochraně pracovníků, bezpečnosti práce.** Takovou odpověď uvedlo jen 12 % dotázaných.

Podle názorů **dívek a žen**, by se EU v příštích 5 letech měla zabývat především **bytovou politikou a zdravím**, zatímco podle názorů mužů vzděláváním a ochranou spotřebitele.

Podle nejstarších respondentů, tzn. ve věku **nad 23 let**, by EU v příštích 5 letech měla dát přednost zejména **zajištění svobody studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU**. Názory ostatních věkových skupin respondentů na to, čemu by měla dát EU v příštích 5 letech přednost, odpovídají názorům celého výběrového souboru.

Pro mladé lidi žijící v obcích **do 2.000** obyvatel má výraznější význam skutečnost, aby EU v příštích 5 letech směřovala zejména k **ochraně pracovníků a bezpečnosti** na pracovišti (uvádí to 25 % z nich). Podobný názor zastávají i respondenti z velkoměst (nad 100.000 obyvatel). Respondenti z nejmenších obcí dávají v rámci EU přednost zdraví. Respondenti z **velkých měst** (od 50.000 do 100.000 obyvatel) zastávají názor, aby EU směřovala v příštích 5 letech k **ochraně spotřebitele** a podle názorů dotázaných z **velkoměst, aby EU dávala možnost svobody studovat, žít a pracovat kdekoliv v Evropě.**

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že podle respondentů z jižní Moravy by EU měla v příštích 5 letech dát přednost ochraně spotřebitele a boji proti kriminalitě a podle respondentů z **Prahy, by se EU měla věnovat spíše svobodě studovat, žít a pracovat kdekoliv v Evropě.**

Studenti preferují skutečnost, aby EU dávala v příštích 5 letech “ **přednost ochraně spotřebitele a boji proti kriminalitě** ”. Opatření proti kriminalitě upřednostňují rovněž respondenti, kteří pracují. Naopak, ty, kteří nestudují nebo nepracují tato problematika neznepokojuje.

Rovněž **vyučení** dávají přednost tomu, aby se EU v příštích 5 letech věnovala nejčastěji **boji proti kriminalitě**. Z těch, kteří pracují pouze 9 % souhlasí s tím, aby se EU zabývala možností svobodně studovat, žít a pracovat v kterékoliv zemi EU.

Studenti středních škol, častěji než ostatní respondenti, souhlasí s tím, aby se EU zabývala zejména ochranou pracovníků, bezpečnosti na pracovišti a ochranou spotřebitele. Zaměstnanci **soukromého sektoru spíše preferují skutečnost, aby se EU zabývala možnostmi žít a pracovat kdekoliv v Evropě**. Tuto možnost naopak nejčastěji neuvádějí studenti středních škol.

V příštích pěti letech by se EU měla zabývat, dát přednost:	ČR	p	EU	p
bytové politice	45	4	38	6.5
vzdělávání a odborné přípravě	37	6.5	46	4
zaměstnanosti	57	2	76	1
ochraně pracovníků, bezpečnosti na pracovišti	12	11	38	6.5
zdraví	35	6	43	6
ochraně spotřebitele	25	8	23	11
ochraně životního prostředí	56	3	60	2
bojem proti kriminalitě	60	1	35	8
svobodě studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	37	6.5	45	5
odstranění diskriminace podle pohlaví, rasy, zdravotního postižení atd.	44	5	29	9
zajištění informovanosti obyvatelstva	18	10	24	10
výzkumu a rozvoji nových informačních technologií	24	9	54	3
jiná odpověď	1	12	2	12

Srovnání poukazuje na **významné rozdíly ve struktuře odpovědí**, které odrážejí pravděpodobně **naše vnitřní problémy** a také do jisté míry i **úkoly, které nás před začleněním do evropských struktur čekají (boj proti kriminalitě, ochrana spotřebitele)** a rovněž určité nedocenění problémů, které v našich podmínkách nevystupují z nejrůznějších důvodů do popředí (výzkum, informační technologie, diskriminace, bezpečnost práce).

Kontrapunktem k výše položené otázce je otázka **“čím by se EU neměla zabývat?”**.

V příštích pěti letech by se EU neměla zabývat, nedát přednost:	Pořadí odpovědi						
	1	2	3	4	5	6	7
bytové politice	19	0	0	0	0	0	0
vzdělávání a odborná příprava	8	5	0	0	0	0	0

zaměstnanosti	4	4	1	0	0	0	0
ochraně pracovníků, bezpečnosti na pracovišti	19	14	6	1	0	0	0
zdraví	2	3	6	2	0	0	0
ochraně spotřebitele	5	6	5	6	0	0	0
boji proti kriminalitě	1	0	1	2	0	0	0
svobodě studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	3	2	1	2	0	0	0
odstranění diskriminace z hlediska pohlaví, rasy, zdravotního postižení atd.	3	2	2	1	3	0	0
zajištění informovanosti obyvatelstva	4	4	3	3	6	2	0
výzkumu a rozvoji nových informačních technologií	3	4	3	3	2	4	1
ochraně životního prostředí	0	1	0	0	0	1	1
jiná odpověď	1	0	0	0	1	0	1
neví	28	54	72	80	88	93	97

V nejbližších 5 letech by se podle našich respondentů Evropská unie neměla zabývat ochranou pracovníků, bezpečností práce (40%), ochranou spotřebitele (22 %), zajištěním informovanosti obyvatelstva (22 %) a podle pětiny (20 %) výzkumem a rozvojem nových informačních technologií.

Podle názorů **mužů** by se EU v příštích 5 letech neměla zabývat především bytovou politikou, odstraňováním diskriminace z hlediska pohlaví, rasy, zdravotního postižení, apod., dále výzkumem a rozvojem nových informačních technologií a ochranou životního prostředí. **Ženy a dívky nepreferují žádnou z nabízených možností.**

Podle nejmladších respondentů, tzn. ve věku nad 15 - 16 let, by se EU v příštích 5 letech neměla zabývat zejména zajištěním informovanosti obyvatelstva. Názory ostatních věkových skupin respondentů na to, čemu by EU neměla dát v příštích 5 letech přednost, odpovídají názorům celého výběrového souboru.

Podle mladých lidí žijících v obcích od **20.000 do 50.000** obyvatel by se EU v příštích 5 letech **neměla zabývat zejména vzděláním a odbornou přípravou** (uvedla to až 36 % respondentů z těchto obcí). Respondenti z obcí, kde žije méně než 2000 obyvatel, nejčastěji zastávají názor, že EU se nemá v příštích 5 letech zabývat výzkumem a rozvojem nových informačních technologií.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že podle respondentů z **Prahy**, by EU neměla v příštích 5 letech dávat přednost řešení otázek **zdraví**.

Respondenti, kteří pracují preferují skutečnost, aby EU nedávala v příštích 5 letech přednost bytové politice a vzdělávání. Dotázaní, kteří studují, nejčastěji uvádějí, že EU by se neměla zabývat ochranou spotřebitele.

Respondenti se **základním vzděláním** dávají přednost tomu, aby se EU v příštích 5 letech **nevěnovala zajištění informovanosti obyvatelstva** a výzkumu a rozvoji nových informačních technologií.

Studenti středních škol nejčastěji souhlasí s tím, aby se EU v příštích 5 letech **nezabývala zejména zdravím a výzkumem** nových informačních technologií (uvedlo to až

81% těchto respondentů).

V příštích pěti letech by se EU neměla zabývat, nedát přednost:	ČR	p	EU	p
bytové politice	19	5	12	1.5
vzdělávání a odborná příprava	13	6.5	8	6
zaměstnanosti	9	9	2	12
ochraně pracovníků, bezpečnosti na pracovišti	40	1	6	8.5
zdraví	13	6.5	7	7.5
ochraně spotřebitele	22	2.5	11	3
ochraně životního prostředí	3	12.5	3	11
boji proti kriminalitě	4	11	9	4.5
svobodě studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	8	10	7	7.5
odstranění diskriminace podle pohlaví, rasy, zdrav. postižení atd.	11	8	9	4.5
zajištění informovanosti obyvatelstva	22	2.5	12	1.5
výzkumu a rozvoji nových informačních technologií	20	4	4	10
jiná odpověď	3	12.5	6	8.5

Tabulka opět naznačuje **významné rozdíly**, vyplývající z naší situace a potvrzující konzistentnost odpovědí s otázkou: “ čemu by se EU měla věnovat?”. Vysvětlení určité konzervativnosti, opomíjení rozvoje výzkumu, otázek bezpečnosti práce a podobně je třeba hledat zčásti i v působení massmédií, která vytvářejí obrazy pravicových a levicových voličů, preferují určitá politická makrotémata a podobně.

Poslední otázka tohoto bloku směřovala k zjištění, **které ze zdrojů informací nejvíce přispívají k tomu, aby mladí lidé znali svá práva a povinnosti jako občana dnešní Evropy.**

K informovanosti o právech a povinnostech přispívají:	Pořadí odpovědi					
	1	2	3	4	5	6
politické strany, volební kampaň	8	1	0	0	0	0

evropské instituce	10	1	0	0	0	0
místní úřady , veřejné organizace	3	4	0	0	0	0
národní vláda , veřejní činitele	5	3	1	0	0	0
přátelé	13	19	0	0	0	0
televize	36	4	4	1	0	0
mládežnické organizace, kluby mládeže	2	26	2	1	0	0
škola, univerzita	8	5	12	3	1	0
rodiče	1	8	10	6	1	0
rádio	1	10	8	6	4	0
noviny, časopisy	2	0	17	13	6	5
jiná odpověď	1	0	1	1	0	0
žádné, nikdo	4	0	0	0	0	0
neví	6	19	45	69	88	95

K informačním zdrojům, které nejvíce přispívají k informovanosti mladých lidí o právech a povinnostech občana Evropy, patří televize (45 %), noviny a časopisy (43 %), přátelé (32%), mládežnické organizace (31%), škola, či univerzita (29 %) a rozhlas (29 %).

Přes pozornost, kterou těmto otázkám přikládají politici i média, srovnání se zeměmi EU pro naši mládež není v řadě případů příliš příznivé.

K informovanosti o právech a povinnostech přispívají:	ČR	p	EU	p
politické strany, volební kampaň	8	9.5	10	8
evropské instituce	11	8	7	10.5
místní úřady , veřejné organizace	7	11	8	9
národní vláda , veřejní činitele	8	9.5	7	10.5
přátelé	32	3	20	6
televize	45	1	62	1
mládežnické organizace, kluby mládeže	31	4	11	7
škola, univerzita	29	5.5	48	2.5
rodiče	26	7	25	4
rádio	29	5.5	22	5
noviny, časopisy	43	2	48	2.5
jiná odpověď	3	13	1	13
žádné, nikdo	4	12	4	12

Struktura odpovědí vykazuje nezanedbatelné rozdíly: pochopitelně u nás menší roli hrají evropské struktury, ovšem podstatně větší vliv podle srovnání s EU by měla mít škola a rodiče, jejichž malé působení zčásti v našich podmínkách vyvažují sdružení a rozhovory s přáteli.

2. O poznávání cizích zemí

S problematikou příštího vstupu ČR do EU souvisí i možnost a zájem naší mládeže poznávat cizí země a její snaha se naučit cizí jazyky. **Které země mladí lidé navštívili v posledních dvou letech** přiblíží následující údaje.

V posledních dvou letech navštívilo:	Pořadí odpovědi
---	-----------------

	1	2	3	4	5	6
Belgii	5	0	0	0	0	0
Dánsko	1	1	0	0	0	0
Německo	36	6	0	0	0	0
Řecko	4	7	1	0	0	0
Španělsko	5	7	2	0	0	0
Francii	3	10	6	0	0	0
Irsko	0	1	1	2	0	0
Itálii	12	13	9	3	0	0
Lucembursko	0	0	1	1	1	0
Nizozemsko	0	2	1	1	1	0
Rakousko	7	13	13	8	4	1
Portugalsko	0	1	0	0	0	1
Finsko	0	0	1	0	1	0
Švédsko	0	0	0	1	0	1
Spojené království	1	1	1	2	1	2
žádnou zemi EU	18	0	0	0	0	0

K zemím, které navštívili mladí lidé z ČR v posledních dvou letech patří: Rakousko (46%) , Německo (42 %), Itálie (37 %), Francie (19 %). **Žádnou z vyjmenovaných evropských zemi nenavštívilo 18 % dotázaných.**

Pohlaví respondentů nemá významnější vliv na návštěvy cizích zemí, rovněž tak velikost místa bydliště.

Z hlediska věku se ukázalo, že nejmladší dotázaní navštěvovali v posledních dvou letech spíše Belgii a Řecko (32,4 % a 26,5 %), zatímco nejstarší spíše Rakousko. Studenti navštěvovali častěji Belgii a Dánsko.

Nejvíce návštěvy zemí EU ovlivnilo vzdělání respondentů, kdy respondenti se základním vzděláním častěji navštívili Belgii, Dánsko a Itálii, zatímco respondenti se středním odborným vzděláním s maturitou navštívili častěji Španělsko.

Belgii, Dánsko a Itálii také častěji navštěvovali studenti SŠ, zatímco studenti VŠ častěji navštívili spíše Rakousko.

Do žádné země EU nejčastěji nevyjeli respondenti z nejmenších obcí, pracující a vyučení.

V posledních dvou letech navštívilo:	ČR	p	EU	p
Belgii	5	9.5	9	6
Dánsko	2	14.5	4	10.5
Německo	42	2	11	4

Řecko	12	7	6	9
Španělsko	14	6	20	2
Francii	19	4	19	3
Irsko	4	11	3	12
Itálii	37	3	10	5.5
Lucembursko	3	12	4	10.5
Nizozemsko	5	9.5	7	8
Rakousko	46	1	8	7
Portugalsko	2	14.5	4	10.5
Finsko	2	14.5	1	13
Švédsko	2	14.5	2	12
Spojené království	8	8	10	5.5
žádnou zemi EU	18	5	43	1

Naši mladí lidé navštívili více než třikrát častěji Německo a Itálii, Rakousko dokonce pětkrát častěji. Srovnání výpovědí za celou EU a ČR ovšem není zcela korektní. Přirozeně mládež častěji navštěvuje sousední země (což pro mládež z řady zemí EU není například Rakousko). **V každém případě naše mládež cítí větší potřebu poznávání okolních zemí, což je pochopitelné po situaci v této oblasti do roku 1989.**

K respondentům, kteří uvedli alespoň jednu navštívenou zemi, směřovala otázka: **“Proč jste tam jeli, z jakého důvodu?”** Odpovědi jsou ilustrovány v tabulce.

Důvody návštěvy zemí v posledních 2 letech:	Pořadí odpovědi			
	1	2	3	4
navštívit zemi, prázdniny, dovolená	64	1	0	0
výměnný program mládeže	4	5	1	1
naučit se, či zlepšit jazyk	2	10	2	0
studovat	1	1	1	1
za prací, za obchodem	2	4	1	3
ze zdravotních důvodů	0	1	0	1
za přítelem, přítelkyní	0	1	1	0
navštívit svoji rodinu, příbuzné	2	3	2	1
jiná odpověď (většinou nakupovat)	5	2	1	0

Mezi **důvody** návštěv cizích zemí dominuje jednoznačně návštěva země v rámci **prázdnin nebo dovolené** (65 %). Se značným odstupem se objevuje snaha naučit se jazyk, nebo zlepšit znalost jazyka (14 %) a pobyt v rámci výměnného programu mládeže (11 %). Další důvody jsou méně významné.

Cizí země navštěvovali muži spíše z důvodů studijních (83,3 %), obchodních (86,7 %) a návštěv příbuzných. **Ženy** navštěvovaly cizí země především z důvodů **naučit se jazyk**. Nejstarší respondenti, tzn. ve věku **nad 23 let**, navštívili cizí země v posledních dvou letech zejména z **důvodů práce a obchodu**. Důvody návštěv cizích zemí ostatních věkových skupin respondentů, odpovídají názorům celého výběrového souboru.

Mladí lidé žijící v obcích **do 500** navštěvovali cizí země nejčastěji z **důvodů**

pracovních. Z těchto respondentů a z respondentů z větších měst do 100.000 obyvatel zase nikdo nenavštívil cizí země z důvodu výměnných programů mládeže, snahy naučit se cizí jazyk nebo návštěvy svých příbuzných.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že nemají na návštěvy cizích zemí významnější vliv. Respondenti, kteří pracují, zvýrazňují jako důvod návštěvy cizí země práci a obchod (35,7 %), kteří studují zase výměnný program mládeže.

Dotázání se základním vzděláním dávají přednost tomu, aby se v cizích zemích, které navštívili, naučili cizí jazyk, vyučení práci a absolventi gymnázií výměnným programům mládeže. **Z hlediska ekonomického postavení respondentů se nenašly významnější souvislosti.**

Důvody návštěvy zemí v posledních 2 letech:	ČR	p	EU	p
navštívit zemi, prázdniny, dovolená	65	1	87	1
výměnný program mládeže	11	3	8	3
naučit se, či zlepšit jazyk	14	2	9	2
studovat	4	7	5	6.5
za práci, za obchodem	10	4	6	4.5
ze zdravotních důvodů	2	8.5	0	9
za přítelem, přítelkyní	2	8.5	5	6.5
navštívit svoji rodinu, příbuzné	8	5.5	2	8
jiná odpověď (většinou nakupovat)	8	5.5	6	4.5

Diference v motivech návštěvy, co do struktury, jsou zanedbatelné. **Mládež ze zemí EU častěji uvádí jako důvod návštěvy cizí země dovolenou a prázdninové pobyty.**

Jazykovou připravenost, resp. ochotu se učit jazyky, přiblíží následující tabulka.

	Mluví dobře		Chtěl by se naučit	
	ano	ne	ano	ne
dánsky	0	75	3	80

německy	41	34	35	48
francouzsky	7	68	33	50
italsky	2	73	15	68
holandsky	2	73	5	78
anglicky	45	30	33	50
španělsky	3	72	19	64
portugalsky	0	75	3	80
řecky	0	75	4	79
švédsky	0	75	3	80
finsky	0	75	3	80
jiný jazyk	8	67	7	76
žádným jazykem	0	25	0	17

Stejně jako jiné výzkumy i tento dokumentuje, že co do znalosti z cizích jazyků převládá mezi naší mládeží ve věku 15 - 24 let nejčastěji angličtina a němčina.

Protože dobrou znalost většiny cizích jazyků uvádí pouze část respondentů, neposkytla korelační analýza (třídění I. stupně) použitelné výsledky. Znalost jazyků souvisí přirozeně se vzděláním respondentů, studiem na škole, pracovní orientací a podobně.

Mluví dobře:	ČR		EU	
	%	p	%	p
dánsky	0	10.5	1	8.5
německy	41	2	11	3
francouzsky	7	4	20	2
italsky	2	6.5	4	5
holandsky	2	6.5	1	9
anglicky	45	1	54	1
španělsky	3	5	9	4
portugalsky	0	10	1	8.5
řecky	0	10	0	10.5
švédsky	0	10	2	6.5
finsky	0	10	0	10.5
jiný jazyk	8	3	2	6.5

Chtěl by se naučit:	ČR		EU	
	%	p	%	p
dánsky	3	10.5	1	9.5
německy	35	1	17	5
francouzsky	33	2.5	22	2
italsky	15	5	19	4

holandsky	5	7	3	8
anglicky	33	2.5	20	3
španělsky	19	4	23	1
portugalsky	3	10.5	3	8
řecky	4	8	5	6
švédsky	3	10.5	3	8
finsky	3	10.5	1	9.5
jiný jazyk	7	6	3	8

Uvážíme-li údaje o angličtině, jako významném světovém jazyku, lze hodnotit **jazykovou znalost** naší mládeže jako **dostatečnou**. **Zájem o výuku cizích jazyků v podstatě převyšuje údaje získané od mládeže z EU.**

3. O toleranci mládeže vůči různým skupinám obyvatelstva

Blok otázek byl věnován názorům na soužití různých skupin obyvatelstva, národností a rasovou toleranci, preferenci mužů nebo žen v určitých profesích, byl doplněn míněním o přijatelnosti některých jevů.

Odpovědi na otázku: **”Někteří lidé se necítí dobře ve společnosti někoho, kdo se liší vzhledem , chováním, názory, zájmy či způsobem života. Vadí Vám setkáte-li se s ním ve Vašem každodenním životě?”**, přináší následující tabulka. .

Dotázanému vadí následující skupiny:	Pořadí odpovědí					
	1	2	3	4	5	6
nikdo	18	0	0	0	0	0
lidé jiných národností	2	0	0	0	0	0
lidé jiné rasy	8	1	0	0	0	0
lidé jiného vyznání	2	1	0	0	0	0
lidé odlišné kultury	1	1	1	0	0	0
fyzicky handicapovaní lidé	4	1	0	0	0	0
mentálně handicapovaní lidé	7	5	1	0	0	0
homosexuálové, gayové či lesbičky	13	6	2	1	0	0
lidé oblékající se jinak než dotázaný	1	0	0	0	0	0
lidé na vyšší, či nižší finanční úrovni než dotázaný	1	2	1	0	0	0
drogově závislí	30	19	7	1	1	0
alkoholici	8	33	16	6	1	1
bezdomovci	2	8	18	12	4	1
někdo jiný	2	1	1	1	0	0
neví	3	22	53	79	94	98

Osmnácti procentům mladých lidí nevadí žádná společenská skupina, 68 % vadí drogově závislí, 65 % má nepříznivé pocity z alkoholiků, 45 % z bezdomovců a 22 % z homosexuálů, gayů a lesbiček.

Mužům nejčastěji vadí lidé **jiných národností** (muži tvoří 71,4 % těchto respondentů) a lidé **jiného vyznání** (66,7 %), ženám naproti tomu vadí zejména lidé odlišné kultury (60 %), fyzicky handicapovaní lidé (66,7 %) a alkoholici (62,3 %).

Nejmladším respondentům nejčastěji vadí, lidé jiné rasy, jiného vyznání a ti, kteří se oblékají jinak než dotázaní (66,7 %). Respondentům ve věku 17 - 18 let často vadí lidé jiných národností (50 %), fyzicky handicapovaní (55,6 %), alkoholici a bezdomovci. Nejstarším dotázaným naopak vadí lidé odlišné kultury (40 %). Názory ostatních věkových skupin respondentů na to, které skupiny jim nejčastěji vadí, odpovídají názorům celého výběrového souboru.

Podle mladých lidí žijících ve velkoměstech jim nejčastěji vadí lidé jiných národností (35,7 %). Naopak, v nejmenších obcích nebyl ani jeden respondent, kterému by vadil člověk jiné národnosti.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že v Praze není nikdo, komu by vadili lidé odlišné kultury.

Respondenti, kteří studují uvádějí, že jim nejčastěji vadí lidé jiné rasy (70,8 % z nich), fyzicky handicapovaní lidé (73,1 %) a bezdomovci (75 %).

Vzdělání respondentů a jejich ekonomické postavení nemá výraznější vliv na postoje k odlišným skupinám lidí.

Dotázanému vadí následující skupiny:	ČR	p	EU	p
nikdo	18	5	48	1
lidé jiných národností	2	13	3	10
lidé jiné rasy	9	7	4	8.5
lidé jiného vyznání	3	11.5	3	10
lidé odlišné kultury	3	11.5	3	10
fyzicky handicapovaní lidé	5	8.5	6	7
mentálně handicapovaní lidé	13	6	10	6
homosexuálové, gayové či lesbičky	22	4	13	4.5
lidé oblékající se jinak než dotázaný	1	14	1	11.5
lidé na vyšší, či nižší finanční úrovni než dotázaný	4	10	4	8.5
drogově závislí	58	2	28	2
alkoholici	65	1	20	3
bezdomovci	45	3	13	4.5
někdo jiný	5	8.5	1	11.5

Mládež EU se vyznačuje podstatně nižší xenofobií, méně vnímá nejrůznější skupinové rozdíly - téměř polovině mladých lidí z EU nevadí žádná společenská skupina. Naším mladým lidem velmi výrazně vadí alkoholici, narkomani a bezdomovci, přičemž se můžeme domnívat, že situace v zahraničí může být výrazně horší než u nás.

A jak vyzněl názor na cizince, žijící v České republice, kteří nemají naše občanství, uvádíme v následující tabulce.

Názory na cizince bez občanství ČR:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
u nás není mnoho cizinců	4	0	0

mohlo by tu být i více cizinců	4	0	0
je jich zde dost, ale ne příliš	21	0	0
je jich příliš	25	0	0
je jich příliš z neevropských zemí	10	4	0
je jich příliš mnoho z chudých evropských a jiných zemí	12	13	1
v naší zemi žili vždy lidé cizího původu	6	6	2
přítomnost cizinců naší zemi posiluje	2	3	1
jsem rád že cizinci žijí v naší zemi	1	3	1
cizinci žijící v naší zemi jsou řádnými členy naší společnosti	2	4	2
cizinci žijící v naší zemi by měli mít stejná práva jako my	4	8	7
všichni cizinci by měli být posláni zpět odkud přišli	3	6	3
neví	6	0	0

V souvislosti s cizinci jsou nejčastější tyto odpovědi: je jich příliš mnoho (z chudých evropských a jiných zemí - 26 %), je jich příliš (25 %), je jich zde dost, ale ne příliš (21 %), nezanedbatelně ale zaznívá i názor, že cizinci v naší zemi by měli mít stejná práva, jako ostatní občané (19 %).

Podle názorů většiny **mužů by všichni cizinci měli být posláni zpět odkud přišli** (uvádí to až 85,2 % oproti 14,8 % žen). Ženy zastávají nejčastěji názor, že v naší zemi vždy žili lidé cizího původu (62 %) a že přítomnost cizinců naší zemi posiluje (60 %). Poznámka: vzhledem k nízkému zastoupení této odpovědi, je nutno toto tvrzení chápat jen jako hypotézu.

Podobný názor jako ženy zastávají i respondenti ve věku od 15 do 17 let, kteří častěji než ostatní uvádějí, že v naší zemi žili vždy lidé cizího původu a jsou rádi, že cizinci v naší zemi žijí. Rovněž preferují názor, že přítomnost cizinců naší zemi posiluje (40 % z nich).

Podle mladých lidí žijících ve **velkoměstech**, by bylo dobré, kdyby u nás mohlo být i více cizinců (43,3 % z nich). Respondenti z nejmenších obcí jsou rádi, že cizinci v naší zemi žijí (33,3 %).

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že to, ve které oblasti respondent žije, nemá významnější vliv na formování názorů na cizince žijící v ČR.

Názory na cizince v naší republice významněji neovlivňuje ani ekonomická aktivita, vzdělání nebo ekonomické postavení

Názory na cizince bez občanství:	ČR	p	EU	p
u nás není mnoho cizinců	4	11.5	8	11
mohlo by tu být i více cizinců	4	11.5	4	12
je jich zde dost, ale ne příliš	21	3	24	2

je jich příliš	25	2	27	1
je jich příliš z neevropských zemí	14	5.5	16	5
je jich příliš mnoho z chudých evropských a jiných zemí	26	1	15	6.5
v naší zemi žili vždy lidé cizího původu	14	5.5	18	4
přítomnost cizinců naší zemi posiluje	6	9	10	9
jsem rád že cizinci žijí v naší zemi	5	10	15	6.5
cizinci žijící v naší zemi jsou řádnými členy naší společnosti	8	8	13	8
cizinci žijící v naší zemi by měli mít stejná práva jako my	19	4	23	3
všichni cizinci by měli být posláni zpět odkud přišli	12	7	9	10

Naše mládež je vůči **cizincům ostřeji naladěná** (“je jich zde mnoho, měli by být posláni zpět odkud přišli”), jen málo uznává i pozitivní přínosy cizinců.

Další otázka sledovala, zda by dotázaný **preferoval v určitých profesích muže, ženu, nebo by mu to bylo jedno.**

V následujících profesích by raději viděl jako:	ženu	muže	není důležité	neví
obhájce (právník), právního zástupce	10	32	55	3
lékaře	18	22	59	1
poslance dotázaného	7	26	63	4
řidiče autobusu	2	67	30	1
psychologa	27	18	52	3
policistu	3	72	24	1
pilota aerolinií	2	72	45	1
šéfa dotázaného	11	36	50	3
učitele	17	21	61	1
kněze, duchovního	3	66	23	8
dětskou pečovatelku	84	2	12	2

K jednoznačně ženské profesi patří podle dotazovaných dětská ošetřovatelka. Zaměstnání, která se spojují s muži jsou: řidič autobusu, policista, pilot a kněz. Do skupiny profesí, kde muž je více či méně preferován, nicméně velké část dotázaných uvádí, že pohlaví spíše nerozhoduje byly zařazeny tyto profese: právník, lékař, poslanec, psycholog, šéf, učitel.

Muži v povolání muže **preferují pouze v případě profese lékaře** (zřejmě kvůli důvěrnosti). Je zajímavé, že **muži v žádné profesi významně nepreferují ženy**. Naproti tomu ženy preferují muže v případě řidiče autobusu nebo policisty. Ženy preferují ženy v profesích jako psycholog nebo lékař. V ostatních profesích jsou preference podle pohlaví zhruba vyrovnané.

Nejmladší respondenti by rádi v profesi poslance viděli muže a v profesi šéfa dotázaného nebo dětské pečovatelky ženu. Respondenti ve věku nad 17 - 18 let by v profesi lékaře preferovali ženu a v profesích policisty, pilota, šéfa a kněze muže.

Podle mladých lidí žijících v obcích od **20.000 do 50.000 obyvatel by v profesi lékaře a poslance raději viděli ženu**. V malých obcích do 2.000 obyvatel by v profesi psychologa preferovali muže.

Z hlediska jednotlivých regionů nejraději vidí ženu pouze v profesích učitelky a to v Praze. V Praze by ženu rádi viděli také jako policistku (33,3 % z nich). Na jižní Moravě preferují respondenti většinou muže a to zejména u profesí lékaře a v západních Čechách také v profesi řidiče autobusu. **V Praze jsou muži preferováni i v profesi dětské pečovatelky**

(42,9 %). Téměř nikdo z respondentů nepreferuje ženu jako řidiče autobusu, policistku nebo pilota aerolinií a to především v západních Čechách. Rovněž téměř nikdo nepreferuje muže jako dětskou pečovatelku ve středních Čechách, východních Čechách a na jižní Moravě.

Respondenti, kteří studují, preferují jednoznačně ženu jako lékařku (uvádí to 78 % dotázaných), psychologa (69,6 %), šéfa (75,6 %) a učitele (71,4 %). Preference pohlaví u jednotlivých profesí u těch, kteří pracují nebo nepracují odpovídá zhruba celému výběrovému souboru.

Dotázaní se základním vzděláním dávají přednost tomu, aby žena vykonávala profesi lékaře (69,6 %), psychologa (59 %), šéfa (66,7 %) a učitele (65,9 %). **Je zajímavé, že pro respondenty s vyšším vzděláním není pohlaví u profese rozhodující.**

Studenti středních škol by v profesích obhájce (61,5 %), lékaře (73,5 %) a psychologa (61,8 %) raději viděli ženu než muže.

Následující tři tabulky, přes vysoký stupeň podobnosti struktur odpovědí naznačují, že mládež v EU přece jen méně často spojuje mužské pohlaví se společensky významnějšími povoláními.

V následujících profesích preferují:	Ženu			
	ČR	p	EU	p
obhájce (právník), právního zástupce	10	6	13	6
lékaře	18	3	24	3
poslance dotázaného	7	7	10	7
řidiče autobusu	2	11.5	5	9
psychologa	27	2	29	2
policistu	3	8.5	8	8
pilota aerolinií	2	11.5	3	11
šéfa dotázaného	11	5	14	5
učitele	17	4	18	4
kněze, duchovního	3	8.5	4	10
dětskou pečovatelku	84	1	53	1

V následujících profesích preferují:	Muže			
	ČR	p	EU	p
obhájce (právník), právního zástupce	32	6	21	6.5
lékaře	22	8	20	7
poslance dotázaného	26	7	21	6.5
řidiče autobusu	67	3	33	4
psychologa	18	10	11	8.5
policistu	72	1.5	38	3

pilota aerolinií	72	1.5	40	2
šéfa dotázaného	36	5	23	5
učitele	21	9	11	8.5
kněze, duchovního	66	4	43	1
dětskou pečovatelku	2	11	2	11

V následujících profesích preferují:	Pohlaví není důležité			
	ČR	p	EU	p
obhájce (právník), právního zástupce	55	4	65	3
lékaře	59	3	55	7.5
poslance dotázaného	63	1	66	2
řidiče autobusu	30	8	61	4.5
psychologa	52	5	57	6
policistu	24	9	53	9
pilota aerolinií	45	7	55	7.5
šéfa dotázaného	50	6	61	4.5
učitele	61	2	70	1
kněze, duchovního	23	10	49	10
dětskou pečovatelku	12	11	43	11

Mládež ze zemí EU slaběji, statisticky nevýznamně, ve všech profesích podporuje více ženu, než mládež z ČR. Naopak kromě lékaře a pečovatelky naše mládež ve všech profesích preferuje muže.

Další otázka sledovala, jak posuzují dotázaní své vrstevníky z hlediska tolerance k některým společenským otázkám a jevům, přibližuje tabulka.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný s:	souhlasí	jsou proti	neví
euthanasií	46	24	30
nejvyšším trestem, trestem smrti	66	23	11
právem homosexuálů adoptovat děti	29	45	26
trestáním, týráním dětí, podáváním drog dětem	7	90	3
zajištěním, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	17	47	36
právem homosexuálů uzavírat sňatek	50	26	24
povinnou vojenskou službou	35	50	15
povinnými testy AIDS	56	22	22
předmanželským pohlavním stykem	81	6	13
pohlavním stykem s jinou osobou než manželem, manželkou, partnerem, partnerkou	32	39	29
klonováním, reprodukcí identické živé bytosti z jedné buňky	11	63	26

Nejnižší souhlas byl vysloven s týráním dětí (7 %) a klonováním (11 %). Vysokou podporu získal předmanželský pohlavní styk (81 %), trest smrti (66 %) a povinné testy AIDS (56 %).

Muži častěji souhlasí s předmanželským pohlavním stykem a klonováním. Ženy a dívky zase preferují práva homosexuálů adoptovat děti a povinnou vojenskou službu.

Názory na euthanasii a další zkoumané položky nejsou pohlavím respondenta výrazněji ovlivněné a odpovídají celému výběrovému souboru.

Nejmladší respondenti, tzn. ve věku nad 15 - 16 let, nejčastěji zastávají názor, že neví, zda by měl být předmanželský pohlavní styk tolerován. Starší respondenti ve věku 17 - 18 let častěji než ostatní souhlasí s euthanasií.

Mladí lidé žijící ve **velkoměstech** častěji souhlasí s názorem, že homosexuálové by měli mít právo **adoptovat děti** a je zde významně málo respondentů, kteří souhlasí s povinnou vojenskou službou. V malých obcích do 500 obyvatel jsou mladí lidé významně často proti trestání a týrání dětí a často také souhlasí s názorem, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí. Proti trestání a týrání dětí včetně podávání drog jsou často také respondenti s obcí s počtem obyvatel od 2.000 do 5.000 a ve velkoměstech nad 100.000 obyvatel. Proti právu homosexuálů uzavírat sňatek a předmanželskému styku jsou významně často mladí lidé žijící v obcích do 2.000 obyvatel. Ve velkých městech je odpůrců předmanželského styku naopak výrazně méně.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že respondenti z Prahy (21,1 %) a západních Čech častěji souhlasí s klonováním, respondenti ze středních Čech jsou často proti povinným testům na AIDS (19,7 %) a respondenti z **jižní Moravy jsou velmi často proti trestu smrti** (24,7 %) a významně méně jsou za klonování a práva homosexuálů adoptovat děti, naproti tomu jsou často za mimomanželský pohlavní styk. Z Prahy je výrazně méně dotázaných, kteří souhlasí s povinnou vojenskou službou (pouze 7,9 %) a ze severní Moravy jsou méně často proti právům homosexuálů uzavírat sňatek (12,4 %) a proti mimomanželskému pohlavnímu styku.

Respondenti, kteří studují velmi často souhlasí s euthanasií (67,8 %) a s mimomanželským pohlavním stykem (4%). Ti, kteří pracují, jsou spíše proti předmanželskému pohlavnímu styku.

Dotázaní se základním vzděláním souhlasí s euthanasií (59 %) a mimomanželským pohlavním stykem (56 %). Vyučení jsou významně často proti klonování a respondenti s VŠ vzděláním jsou často proti trestu smrti.

Studenti středních škol nejčastěji souhlasí s euthanasií (60,9 %), povinnou vojenskou službou (57,4 %) a mimomanželským pohlavním stykem (58,5 %). Vysokoškoláci jsou častěji proti trestu smrti.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný, souhlasí s:	ČR	p	EU	p
euthanasii	46	5	49	5
nejvyšším trestem, trestem smrti	66	2	36	6.5
právem homosexuálů adoptovat děti	29	8	36	6.5
trestáním, týráním dětí, podáváním drog dětem	7	11	69	2
zajištěním, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	17	9	35	8
právem homosexuálů uzavírat sňatek	50	4	52	4
povinnou vojenskou službou	35	6	23	10
povinnými testy AIDS	56	3	61	3

předmanželským pohlavním stykem	81	1	86	1
pohlavním stykem s jinou osobou než manželem, manželkou, partnerem, partnerkou	32	7	25	9
klonováním, reprodukcí identické živé bytosti z jedné buňky	11	10	9	11

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný, jsou proti:	ČR	p	EU	p
euthanasii	24	8	35	7
nejvyššímu trestu, trestu smrti	23	9	56	4
právu homosexuálů adoptovat děti	45	5	48	5
trestání, týrání dětí, podávání drog dětem	90	1	18	10
opatřením, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	47	4	45	6
právu homosexuálů uzavírat sňatek	26	7	34	8
povinné vojenské službě	50	3	69	2
povinným testů AIDS	22	10	28	9
předmanželským pohlavním stykům	6	11	7	11
pohlavním stykům s jinou osobou než manželem, manželkou, partnerem, partnerkou	39	6	58	3
klonování, reprodukcí identické živé bytosti z jedné buňky	63	2	76	1

Jde o některé významné rozdíly, které svědčí o tom, že naše mládež pravděpodobně vystupuje daleko ostřeji proti trestání dětí, podávání drog dětem, ale na druhou stranu – zřejmě vlivem minulé ideologie více souhlasí s trestem smrti, vojenskou službou i mimomanželskými styky.

4. O vztahu k rodině, rodičům a starým lidem

Spolu s tolerancí k různým skupinám obyvatelstva, šetření zjišťovalo rovněž vztah ke starým lidem a vlastním rodičům.

Otázka: “V dnešní době mají **mladí** lidé v různých zemích **tendenci setrvávat u svých rodičů**. Jaké je k tomu vedou hlavní důvody, ozřejmí tabulka.

Mladí lidé setrávají u rodičů z důvodů:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se	62	2	1
mladí lidé se berou či stěhují ke svým partnerům, později než předtím	8	5	1
není dostatek vhodného bydlení pro mladé lidi	24	48	4
mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit pro lepší start	3	16	17

bydlení s přáteli apod.není oblíbené jak bývalo	0	2	2
mladí lidé chtějí žít pohodlně bez odpovědnosti	1	9	13
v dnešní době nejednají doma rodiče s dětmi tak autoritativně jako dříve	0	3	10
rodiče potřebují děti,aby jim pomohly finančně	0	1	4
mladí lidé se stěhují od rodičů stejně jako předtím, anebo dokonce dříve	1	2	7
jiná odpověď	1	1	2
neví	0	11	39

K hlavním důvodům **setrvávání u rodičů** patří podle respondentů tato tvrzení: **nedostatek vhodného bydlení pro mladé (76%), mladí lidé si nemohou dovolit se přestěhovat (65 %)**. S odstupem zaznívá argument, že mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit na lepší start (36 %). S názorem, že mladí lidé chtějí žít pohodlně, bez odpovědnosti souhlasila necelá čtvrtina (23 %).

Z důvodů uvedených v tabulce **muži** nejčastěji preferují důvod, že **musí nejdříve něco našetřit pro lepší start (63,2 %)**. Ženy výrazněji neupřednostňují žádný z uvedených důvodů.

Nejmladší respondenti, tzn. ve věku nad 15 - 16 let, preferují stejný důvod jako muži, tzn., že chtějí nejdříve něco našetřit. Tento důvod rovněž výrazně často uvádějí respondenti žijící v obcích do 2.000 obyvatel (26,3 %) a ve velkoměstech (36,8 %). Dotázaní žijící v malých obcích také preferují důvod, že mladí lidé se berou či stěhují ke svým partnerům později než předtím (23 %).

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že respondenti z Prahy (36,8 %) nejčastěji zůstávají u rodičů z důvodů, že chtějí nejdříve něco našetřit pro lepší start. Mladí lidé žijící v nejmenších obcích téměř vůbec neuvádějí jako důvod setrvání u rodičů nedostatek vhodného bydlení pro mladé lidi (pouze 5,1 %).

Z hlediska ekonomické aktivity, vzdělání a ekonomického postavení nebyly analýzou zjištěny významnější souvislosti.

Mladí lidé setrvávají u rodičů z důvodů:	ČR	p	EU	P
mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se	65	2	74	1
mladí lidé se berou či stěhují ke svým partnerům, později než předtím	14	5	27	5.5

není dostatek vhodného bydlení pro mladé lidi	76	1	28	4
mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit pro lepší start	36	3	33	3
bydlení s přáteli apod. není oblíbené jak bývalo	4	8.5	7	7
mladí lidé chtějí žít pohodlně bez odpovědnosti	23	4	36	2
v dnešní době nejednají doma rodiče s dětmi tak autoritativně jako dříve	13	6	27	5.5
rodiče potřebují děti, aby jim pomohly finančně	5	8	6	8
mladí lidé se stěhují od rodičů stejně jako předtím, anebo dokonce dříve	10	7	3	9
jiná odpověď	4	8.5	2	10

Naše mládež pochopitelně, uvážíme-li zděděný stav bytové výstavby i současné ceny nových bytů, zdůrazňuje nedostatek bytů.

Otázka na okolnosti ovlivňující mít dítě zněla takto: **“Rozhodnutí mít dítě v plánované - určité době může být ovlivněno mnoha aspekty. Které z následujících důvodů se vám zdají být nejdůležitější?”** Názory jsou uvedeny v tabulce.

Nejdůležitější okolnosti pro plánování dítěte:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení	56	1	2
schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání	14	13	0
flexibilní pracovní podmínky (pracovní doba, mateřská dovolená, částečný úvazek)	6	9	2
jistota zaměstnání	11	22	5
adekvátní státní podpora, daňové zvýhodnění	1	7	3
vhodné bytové podmínky	4	32	23
stabilní partnerský vztah	3	6	39
nechce mít dítě	2	0	1
jiná odpověď	1	0	1
neví	2	10	24

K nejdůležitějším okolnostem v souvislosti s rozhodnutím mít dítě patří: vhodné bytové podmínky (59 %), stejně jako kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení (59 %). K dalším patří stabilní partnerský vztah (48 %) a jistota v zaměstnání (38 %).

Muži nejčastěji za nejdůležitější okolnost pro plánování dítěte považují jistotu zaměstnání a ženy flexibilní pracovní podmínky (pracovní dobu, mateřskou dovolenou, částečný úvazek).

Nejmladší respondenti, tzn. ve věku 15 - 16 let, za nejdůležitější okolnost považují schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání (25,7 %) a respondenti ve věku 16 - 17 let vhodné bytové podmínky (43,8 %).

Významnější souvislosti se neprojevíly z hlediska velikosti bydliště a regionu.

Respondenti, kteří studují velmi často za nejdůležitější okolnost považují stabilní partnerský vztah (70 %) a ti, kteří pracují adekvátní státní podporu a daňové

zvýhodnění
(46,2 %).

Dotázaní se základním vzděláním považují za nejdůležitější okolnost pro plánování dítěte schopnost zajistit mu dobré vzdělání (62,8 %) a vyučení flexibilní pracovní podmínky (22,9 %).

Studenti středních škol nejčastěji souhlasí s tím, aby dítěti zajistili dobré vzdělání (67,3%) a vhodné bytové podmínky (62,5%) dělníci v soukromém sektoru jistotu zaměstnání.

Nejdůležitější okolnosti pro plánování dítěte:	ČR	p	EU	p
kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení	59	1.5	20	6
schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání	27	5	45	3
flexibilní pracovní podmínky (pracovní doba, mateřská dovolená, částečný úvazek)	17	6	23	5
jistota zaměstnání	38	4	65	1
adekvátní státní podpora, daňové zvýhodnění	11	7	12	7
vhodné bytové podmínky	59	1.5	41	4
stabilní partnerský vztah	48	3	54	2
nechce mít dítě	2	8.5	2	8
jiná odpověď	2	8.5	1	9

Naše mládež podstatně více zdůrazňuje vhodné ekonomické podmínky (materiální zabezpečení, vhodné bytové podmínky), které podstatně méně spojuje s jistotou zaměstnání (důvodem mohou být rozdíly v reálné mzdě) a zajištěním dobrého vzdělání (pravděpodobně se stále vzdělání neprosazuje ve vědomí mládeže jako podmínka určité kvality života, ostatně dosud není zárukou vyššího platu).

A jaké má **názory mladá generace na staré lidi**, přiblíží následující tabulka.

Názory dotázaných na staré lidi:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
staří lidé nechápou, jak se věci v naší společnosti změnily	39	1	1
staří lidé nechápou, co mladí chtějí, či mají rádi	19	16	1
moje generace by neměla platit na starobní důchody	3	1	1
moje generace má vůči starým lidem zodpovědnost	22	17	3
není žádný zvláštní problém týkající se starých lidí	5	8	3
nikdy bych nenechal své rodiče žít v domově důchodců	9	29	19
nechtěl bych mít povinnost pečovat o staré členy své rodiny	0	3	2
o staré lidi se má postarat stát	1	5	9
staří lidé by měli zůstat aktivní co nejdéle	1	6	14
medicína by neměla umět prodlužovat život starých lidí do nekonečna	0	3	12
staří lidé by měli projevit více zájmu o mladé lidi a více jim pomoci	0	2	10
neví	1	9	25

Z jednotlivých výroků charakterizujících vztahy ke starým lidem byl nejčastěji vyjádřen souhlas s tím, že by **dotázaný nikdy nenechal své rodiče žít v domově důchodců** (57%). Dále to byl pozitivní postoj vůči starším lidem - generace mladých má vůči starým lidem odpovědnost (42 %). Podobné zastoupení mělo konstatování stavu, že staří lidé nechápu, jak se věci v naší společnosti změnilo (41 %).

Názory dotázaných na staré lidi:	ČR	p	EU	p
staří lidé nechápu, jak se věci v naší společnosti změnilo	41	3	39	1
staří lidé nechápu, co mladí chtějí, či mají rádi	36	4	26	5
moje generace by neměla platit na starobní důchody	5	10.5	6	10
moje generace má vůči starým lidem zodpovědnost	42	2	35	3
není žádný zvláštní problém týkající se starých lidí	16	6	22	6
nikdy bych nenechal své rodiče žít v domově důchodců	57	1	36	2
nechtěl bych mít povinnost pečovat o staré členy své rodiny	5	10.5	5	11
o staré lidi se má postarat stát	15	7.5	21	7
staří lidé by měli zůstat aktivní co nejdéle	21	5	28	4
medicína by neměla uměle prodlužovat život starých lidí do nekonečna	15	7.5	10	9
staří lidé by měli projevit více zájmu o mladé lidi a více jim pomoci	12	9	14	8

Struktura odpovědí je velmi podobná, vyjadřuje odpovědnost vůči starší generaci i generační posuny. Za povšimnutí stojí, že naše mládež cítí větší zodpovědnost za rodiče, které by naši respondenti méně často byli ochotni ponechat v domově důchodců. Vysvětlení lze hledat jak ve větší závislosti dětí a rodičů v podmínkách stále ještě majetkově nivelizované společnosti, tak i v podmínkách, které většina našich domovů pro důchodce nabízí.

5. K okolnostem zaměstnání a k příjmům

Část rozhovoru byla věnována představám o dobrém zaměstnání a ochotě něco obětovat pro jeho získání. Odpovědi na otázku, **které ze tří schopností, z uvedených na lístku, jsou nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání**, vyzněly takto:

Nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání jsou:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
schopnost využívat informační technologie	19	1	1
odborná kvalifikace	48	9	1
jazykové znalosti	19	35	4
znalost světa podnikání	3	5	3
komunikační schopnosti	6	20	15
schopnost týmové práce	1	7	8
dobré všeobecné vzdělání	1	8	14
pěkný vzhled	1	2	4
ctízádnost	0	4	15
ukončený učební obor, odborné vzdělání či vhodný vzdělávací kurz	1	3	17
jiná odpověď	1	1	1
neví	0	5	17

Při hledání zaměstnání jsou **nejužitečnější odborná kvalifikace (58 %) a jazykové znalosti (58 %)**. Významně jsou rovněž oceňovány schopnosti komunikace (41 %).

Muži nejčastěji za nejužitečnější při hledání zaměstnání **považují schopnost využívat informační technologie (61,7 %)**, schopnost týmové práce (88,9 %) a ukončený učební obor (76,9 %), **ženy** za nejdůležitější okolnost pro hledání dobrého zaměstnání považují jazykové znalosti (67,8 %).

Nejmladší respondenti, tzn. ve věku 15 - 17 let, za nejužitečnější okolnost považují ukončený učební obor a jazykové znalosti.

Z hlediska velikosti místa bydliště se ukázalo, že respondenti z nejmenších obcí za užitečné při hledání zaměstnání téměř vůbec nepovažují schopnost využívat informační technologie. Naopak tuto schopnost za nejužitečnější považují respondenti z velkoměst (37,7 %).

Pro respondenty ze severní Moravy je nejužitečnější schopnost znalost světa podnikání.

Respondenti, kteří studují, velmi často za nejužitečnější okolnost považují jazykové znalosti, zatímco ti, co pracují, znalosti ze světa podnikání.

Dotázání se základním vzděláním a studenti středních škol preferují jako nejužitečnější schopnost jazykové znalosti.

Nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání jsou:	ČR	p	EU	p
schopnost využívat informační technologie	21	5.5	32	4
odborná kvalifikace	58	1.5	9	10
jazykové znalosti	58	1.5	40	2
znalost světa podnikání	11	9	11	9
komunikační schopnosti	41	3	38	3
schopnost týmové práce	16	8	25	6.5
dobré všeobecné vzdělání	23	4	43	1
pěkný vzhled	7	10	27	5
ctížádost	19	7	24	8
ukončený učební obor, odborné vzdělání či vhodný vzdělávací kurz	21	5.5	25	6.5
jiná odpověď	3	11	1	11

Naše mládež více zdůrazňuje odbornou kvalifikaci a jazykové znalosti. Mládež ze zemí EU více zdůrazňuje dobré odborné vzdělání, využívání informačních technologií, schopnost týmové práce, ale i lepší vzhled. Menší důraz u mládeže v zemích EU na odborné vzdělání může souviset s větší volností na trhu práce a menším důrazem na uplatnění ve vystudovaném oboru, který je u nás tradiční (případně rovněž s otázkami průmyslové vyspělosti, naším zaostáváním v oblasti informatiky a podobně.).

Kdyby byl dotázaný nezaměstnaný, jak by se pravděpodobně rozhodoval, naznačí následující tabulka.

Kdyby byl dotázaný nezaměstnaný, jak by se pravděpodobně rozhodoval:	%
přijal by jakoukoli práci za jakýchkoliv podmínek	3
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla stálá	6
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla dobře placená	18
přijal by jakoukoliv práci, přiměřenou jeho kvalifikaci	19
přijal by pouze stálou práci, dobře placenou, přiměřenou kvalifikaci	31
přijal by dobrovolnou práci, neplacenou sociální aktivitu	1
využil by situace k cestování do cizích zemí	7
zkusil by založit vlastní společnost, firmu	7
pracoval by "načerno," bez vykazování příjmů	1
zkusil by jít do učení, studovat, či do vzdělávacího kurzu, nebo by se snažil změnit své profesní zaměření	5
postupoval by jinak	1
neví	1

Z nabízených možností by nejvíce dotázaných - téměř třetina - **přijala práci stálou, dobře placenou a přiměřenou kvalifikaci**. Necelá pětina by dala přednost jakékoliv kvalifikované práce a další pětina jakékoliv dobře placené práci.

Muži by se nejčastěji přijali jakoukoliv práci, pokud by byla stála (60 %). Ženy by nezaměstnanosti využily spíše k cestování do cizích zemí (73,6 %).

Nejmladší respondenti, tzn. ve věku 15 - 16 let, by nejčastěji rovněž přijali jakoukoliv práci, respondenti ve věku 16 - 17 let by využili nezaměstnanosti k cestování do cizích zemí.

Z hlediska velikosti místa bydliště není významnější souvislost. Respondenti z jižních Čech by nejčastěji využili nezaměstnanosti k cestování do cizích zemí.

Respondenti, kteří pracují, velmi často by v nezaměstnanosti přijali jakoukoliv práci pokud by byla stála, případně za jakýchkoliv podmínek. **Studenti by raději využili nezaměstnanosti k cestování.**

Dotázaní se základním vzděláním by v nezaměstnanosti přijali jakoukoliv práci za jakýchkoliv podmínek, případně dobře placenou nebo by zkusili jít do učení. Vyučení respondenti by v nezaměstnanosti přijali jakoukoliv práci, pokud by byla stála.

Studenti středních škol by v nezaměstnanosti přijali pouze stálou práci, nebo by využili situace k cestování do cizích zemí.

Kdyby byl dotázaný nezaměstnaný, jak by se pravděpodobně rozhodoval:	ČR	p	EU	p
přijal by jakoukoliv práci za jakýchkoliv podmínek	3	8	16	2
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla stálá	6	6	19	1
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla dobře placená	18	3	14	3
přijal by jakoukoliv práci, přiměřenou jeho kvalifikaci	19	2	12	5
přijal by pouze stálou práci, dobře placenou, přiměřenou	31	1	11	6

kvalifikaci				
přijal by dobrovolnou práci, neplacenou sociální aktivitu	1	10	1	10
využil by situace k cestování do cizích zemí	7	4.5	4	8
zkusil by založit vlastní společnost, firmu	7	4.5	5	7
pracoval by "načerno," bez vykazování příjmů	1	10	2	9
zkusil by jít do učení, studovat, či do vzdělávacího kurzu, nebo by se snažil změnit své profesní zaměření	5	7	13	4
postupoval by jinak	1	10	1	10

Výpovědi mládeže ze zemí EU jsou realističtější, naše mládež ještě nemá velké zkušenosti s nezaměstnaností - trvání na stále, dobře placené práci, určitá vybíravost.

Odpovědi na otázku, **co by pro dotazovaného představovalo největší problém, pokud by chtěl dotázaný pracovat nebo studovat v zahraničí**, přináší následující tabulka.

nevěděl by, jak sehnat práci, studium	11
měl by jazykové problémy	25
nemohl by si to dovolit	19
stýskalo by se mu po domově	8
měl by administrativní problémy	3
měl by potíže s uznáním své kvalifikace	3
rodina či partner by ho nenechali odjet	9
jiná odpověď	2
neměl by žádné problémy	7
práce ani studium v zahraničí ho nezajímá	9
neví	4

Největší problém ve spojitosti se studiem nebo prací v zahraničí by představovala nedostatečná **jazyková vybavenost** (25 %) a **nedostatek finančních prostředků** na zabezpečení nákladů s tím spojených (19 %).

Pro muže by bylo nejčastěji problémem neznalost, jak sehnat práci nebo studium (62%) a **ženám by se stýskalo po domově**.

Nejmladším respondenti by nejčastěji nevěděli, jak sehnat práci nebo studium.

Z hlediska velikosti místa bydliště se neprojevila významnější souvislost.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že respondenti z jižní Moravy by měli potíže z uznáním své kvalifikace a **respondenty z Prahy studium ani práce v zahraničí nezajímá**.

Pro respondenty, kteří pracují, by největší problém představovala rodina nebo partner, který by ho nenechal do zahraničí odjet.

Pro respondenty se základním vzděláním je největším problémem neznalost jak sehnat práci nebo studium v zahraničí a to, že by si to nemohli dovolit, vyučení respondenti by měli nejčastěji jazykové problémy.

Studium nebo práci v zahraničí by si nemohli dovolit také studenti SŠ, naproti tomu vysokoškoláci se domnívají, že by neměli žádné problémy.

Největší problém v případě práce a v zahraničí:	ČR	p	EU	p
nevěděl by, jak sehnat práci, studium	11	3	10	3.5
měl by jazykové problémy	25	1	37	1
nemohl by si to dovolit	19	2	17	2
stýskalo by se mu po domově	8	6	10	3.5
měl by administrativní problémy	3	8.5	4	7.5
měl by potíže s uznáním své kvalifikace	3	8.5	2	9
rodina či partner by ho nenechali odjet	9	4.5	8	5
jiná odpověď	2	10	0	10
neměl by žádné problémy	7	7	4	7.5
práce ani studium v zahraničí ho nezajímá	9	4.5	5	6

Struktura odpovědí je dosti podobná, naši mladí lidé se domnívají, že by jim méně vadily jazykové schopnosti, dokonce častěji se o práci a studium v zahraničí ani nezajímají.

Mladí lidé u nás mají ze všech zdrojů, tj. kapesného, brigád, stálého i dalšího zaměstnání, částky v následující výši (soubor je z poloviny tvořen studující mládeží):

do 499 Kč	27
500 - 999 Kč	8
1000 - 1500 Kč	13
1501 - 2000 Kč	4
2001 - 5000 Kč	18
5001 - 9999 Kč	24
10 000 - 14 999 Kč	4
15 000 a více Kč	2

Muži mají nejčastěji příjmy ve výši do 1.000 Kč (60,7 %) a 1.500 až 2.000 Kč ženy ve výši 1.000,- až 1.500 Kč (59,6 %).

Nejmladší respondenti nejčastěji uvádějí příjmy do 500 Kč a od 500 do 1.000 Kč, nejstarší naopak uvádějí nejvyšší příjmy od 10.000 do 15.000 Kč a nad 15.000 Kč.

Z hlediska velikosti místa bydliště se ukázala obecnější tendence, kdy respondenti z malých obcí mají nižší příjmy a respondenti z velkých měst vyšší.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že nejvyšší příjmy nad 15.000 Kč mají respondenti ze Severní Moravy.

Respondenti, kteří studují uvádí, že mají příjmy spíše nižší a to 500 do 2.000 Kč, zatímco ti, co pracují uvádí nejčastěji svou výši příjmů od 5.000 do 15.000 Kč i vyšší.

Z hlediska vzdělání respondentů se rovněž projevila určitá obecnější souvislost a to, že respondenti s nižším vzděláním mají nižší příjmy (nejčastěji do 1.500 Kč). Nejvyšší příjmy

mají absolventi gymnázií a se středním odborným vzděláním s maturitou.

Z hlediska ekonomického postavení se ukázalo, že nejnižší příjmy mají studenti SŠ a nejvyšší zaměstnanci v soukromém sektoru.

Většinu svých příjmů získávají respondenti, podle svých výpovědí, takto:

Zdroje příjmů dotázaných:	Pořadí odpovědí			
	1	2	3	4
pravidelná práce	36	2	0	0
podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky	3	1	0	0
stipendium , granty	2	8	0	0
od rodičů, rodiny	43	25	7	1
příležitostná práce	5	2	3	3
od partnera	2	0	2	1
práce ve "stínové" ekonomice	0	2	1	0
jiná odpověď	1	0	0	0
neví	8	60	87	0

Nejčastějším zdrojem příjmů jsou **peníze od rodičů, rodiny** (59 %). Dále je to příležitostná práce (37 %) a pravidelná práce (36 %).

Muži jako zdroj svých příjmů uvádějí pravidelnou práci, zatímco ženy podporu v nezaměstnanosti (65,2 %), nebo od partnera (83,3 %).

Nejběžnějším zdrojem příjmů pro nejmladší respondenty jsou jejich rodiče a pro nejstarší pravidelná práce.

Podle mladých lidí žijících ve větších městech od 20.000 do 50.000 obyvatel je jejich nejčastějším zdrojem příjmu rodina a pro respondenty z nejmenších obcí stipendium.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že mezi nimi nejsou významnější rozdíly.

Respondenti, kteří studují mají nejčastěji příjmy od rodičů (95,7 %) a ti, co pracují z pravidelné práce (83,1 %). Respondenti vyučení a se středním odborným vzděláním s maturitou uvádí jako nejčastější zdroj svých příjmů pravidelnou práci, respondenti se základním vzděláním rodiče a příležitostnou práci.

Zaměstnanci v soukromém a státním sektoru mají jako nejčastější zdroj svých příjmů pravidelnou práci, studenti SŠ rodiče a příležitostnou práci, ženy v domácnosti partnera a nezaměstnaní podporu nebo sociální dávky.

Zdroje příjmů dotázaných:	ČR	p	EU	p
pravidelná práce	36	2	41	2
podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky	4	6	7	4
stipendium , granty	10	4	5	5.5

od rodičů, rodiny	76	1	45	1
příležitostná práce	13	3	13	3
od partnera	5	5	5	5.5
práce ve “stínové” ekonomice	3	7	3	7
jiná odpověď	1	8	2	8

Struktura výpovědí je velmi podobná, pravděpodobně odráží nižší problémy s nezaměstnaností v ČR, ale i vyšší podporu dětí ze strany rodičů.

6. Využití volného času mladých a jejich společenská aktivita

Dotázaným byla nabídnuta na lístku široká škála 16 aktivit, z nichž si měli vybrat ty, kterým se pravidelně věnují ve volném čase. Odpovědi přibližuje tabulka.

Pravidelné činnosti ve volném čase:	Pořadí odpovědí								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
čtení	47	0	0	0	0	0	0	0	0
sport	26	22	0	0	0	0	0	0	0
kino, divadlo, koncerty	7	15	10	0	0	0	0	0	0
televize	13	26	16	6	0	0	0	0	0
nákupy	0	3	6	5	2	0	0	0	0
práce s počítačem, hry , Internet	1	5	8	6	3	2	0	0	0
procházky, jízda na kole, řízení auta	2	8	12	12	6	2	1	0	0
schůzky s přáteli	2	10	12	11	10	5	2	1	0
hraní na hudební nástroj	1	2	3	3	2	2	1	0	1
poslech hudby	0	4	9	12	12	8	5	2	0
malování	0	0	1	1	2	2	1	1	1
tanec	0	1	3	3	3	4	4	2	1
dobrovolná aktivní pomoc lidem, práce pro obec apod.	0	0	0	1	1	1	0	1	0
pomoc v domácnosti	1	1	4	4	3	7	4	3	3
vydělávání peněz	0	0	3	3	3	2	3	3	2
kutilství (drobné opravy v domácnosti)	0	0	2	2	2	1	2	1	1
jiná odpověď	0	0	1	1	0	0	0	0	0
neví	0	3	10	33	51	64	77	86	91

I z jiných výzkumů je známo, že k nejčastějším volnočasovým aktivitám patří sledování televize (61 %). S mírným odstupem jsou to schůzky s přáteli (53 %), poslech hudby (49 %), sport (48 %) a čtení (47 %).

Muži se ve svém volném častěji věnují **sportu** (69 %) a sledování TV, ženy a dívky zase čtení (62 %) a chození do kina, divadla nebo na koncerty. U ostatních aktivit není mezi pohlavími významnějších rozdílů.

Nejmladší respondenti významně méně ve svém volném čase chodí na nákupy, věnují se malování nebo tanci a spíše poslouchají hudbu (43,3 %). Starší respondenti ve věku 20 - 22 let častěji než ostatní chodí na nákupy (43,5 %), nebo na schůzky s přáteli (29,5 %).

Mladí lidé žijící v malých obcích významně častěji sledují TV nebo chodí do kina (17 - 19 %). Ve větších obcích a velkoměstech se ve svém volném čase mladí lidé věnují v podstatě všem uvedeným aktivitám.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že častěji se zkoumaným volnočasovým aktivitám věnují pouze respondenti z Prahy a to chození do kina, divadla nebo na koncerty (25 %). Naproti tomu respondenti ze severní Moravy se těmto aktivitám téměř vůbec nevěnují (pouze 9 %).

Respondenti, kteří studují, se velmi často ve volném čase scházejí s přáteli (82 %), zatímco ti, co pracují, spíše sledují TV (52 %).

Dotázaní se základním vzděláním se ve volném čase věnují spíše **počítačovým hrám** (69 %) nebo hraní na hudební nástroje (73 %).

Studenti středních škol se nejčastěji ve volném čase věnují sportu (65 %), chození do kina, hraní na hudební nástroj a poslechu hudby (67 %). Dělníci v soukromém sektoru sledují spíše TV a zaměstnanci státního sektoru chodí nejčastěji na nákupy.

Tam, kde je vhodné zařízení, tak mladí lidé se věnují čtení knih a sportu (60 - 68 %) a tam, kde není, tak spíše sledují TV nebo chodí na nákupy (64 - 66 %).

Pravidelné činnosti ve volném čase:	ČR	p	EU	p
čtení	47	5	41	5
sport	48	4	50	4
kino, divadlo, koncerty	32	7	38	6.5
televize	61	1	62	3
nákupy	16	12	31	8
práce s počítačem, hry , Internet	25	9	21	10.5
procházky, jízda na kole, řízení auta	43	6	38	6.5
schůzky s přáteli	53	2	73	1
hraní na hudební nástroj	15	13	11	14
poslech hudby	52	3	64	2
malování	9	15	6	16
tanec	21	10	21	10.5
dobrovolná aktivní pomoc lidem, práce pro obec aj.	4	16	8	15
pomoc v domácnosti	30	8	27	9
vydělávání peněz	19	11	16	12
kutilství (drobné opravy v domácnosti)	11	14	12	13
jiná odpověď	2	17	2	17

Rozdíly ve struktuře výpovědí nejsou, až na položku “ nákupy” příliš markantní. Naše mládež se mírně častěji věnuje čtení, práci na PC, procházkám, jízdě na kole či automobilem, méně např. dobrovolné pomoci lidem.

Samostatná otázka byla věnována používání “počítačových dovedností” a s tím

spojených činností s frekvencí minimálně jednou týdně. Aktivity tohoto druhu přibližuje tabulka.

Minimálně jednou týdně pracuje s:	Pořadí odpovědí			
	1	2	3	4
Internetem	1	12	1	0
čtecím zařízením CD-ROM	0	6	7	0
elektronickou poštou nebo e-mailem	1	2	2	5
žádnou takovou aktivitu nemá	43	80	91	95

Více než polovina dotázaných (55 %) nejméně jednou týdně pracuje s počítačem a 43%, 14 % pracuje s Internetem, 43 % mladých lidí nevykázalo žádnou ze sledovaných aktivit.

Minimálně jednou týdně pracuje s:	ČR	p	EU	p
počítačem	55	1	43	1
Internetem	14	2	7	3
čtecím zařízením CD-ROM	13	3	14	2
elektronickou poštou nebo e-mailem	10	4	5	4

Vysvětlení diferencí v podílech respondentů lze spatřovat ve skutečnosti, že pro naši mládež jsou **počítače stále ještě určitou novinkou**. Rovněž se zdá, že možnosti nabízené Internetem mládež ČR daleko více fascinují, než mládež ze zemí EU.

Předchozí otázky nebyly orientovány na účast na životě různých organizací. Proto samostatný dotaz zjišťoval, **zda je respondent členem některé z následujících organizací nebo se účastní jejich aktivit**. Výsledky přináší tabulka.

Zúčastňuje se činnosti nebo aktivit:	Pořadí odpovědí		
	1	2	3
společensky prospěšných či charitativních organizací	4	0	0
náboženských či farních organizací	3	1	0
kulturních či uměleckých organizací	5	1	0
odborů či politické strany	2	1	0
hnutí za lidská práva	1	0	0
organizace na ochranu životního prostředí a zvířat	3	1	0
mládežnické organizace (skauti, kluby)	7	2	1
organizace spotřebitelů	1	0	0
sportovních klubů či asociací	14	3	1
zájmových kroužků (kluby či asociace, fan kluby, sběratelé)	6	4	1
jiné kluby, organizace	3	2	1
není členem klubu , ani organizace	51	85	96

Nejvíce dotázaných deklaruje členství v sportovních klubech nebo asociacích (18 %). Téměř na stejné úrovni je členství v zájmových organizacích, klubech, fan klubech, počítačových a sběratelských klubech (11 %) a v mládežnických organizacích (10 %). **Více než polovina mladých lidí nepatří k žádné organizaci (51 %).**

Muži se zúčastňují nejčastěji činností v odborech či politických stranách (z těch, kteří pracují v odborech představují muži 63 %) a sportovních klubech nebo asociacích (64 %). **Ženy a dívky se zase častěji angažují v náboženských či farních organizacích a v organizacích na ochranu životního prostředí a zvířat (67 - 70 %).**

Respondenti ve věku 17 - 18 let se významně více věnují činnostem v kulturních či uměleckých organizacích (49 %) a v sportovních klubech (40 %).

Mladí lidé žijící ve velkoměstech nad 100.000 obyvatel se častěji zapojují do činností společensky prospěšných a náboženských organizací (33 - 57 %).

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že výrazně častěji se zapojují do činností společensky prospěšných a náboženských organizací respondenti žijící v Praze a ve středočeském regionu. Respondenti z jižní Moravy se zapojují spíše do kulturních či uměleckých organizací.

Respondenti, kteří studují, velmi často deklarují své členství v kulturních či uměleckých organizacích, zatímco ti, co pracují spíše se věnují činnosti v náboženských nebo odborových organizacích či politických stranách.

Dotázání se základním vzděláním se hlásí spíše ke sportovním organizacím nebo kulturním. Respondenti se středním odborným vzděláním s maturitou se často zapojují do odborů nebo politických stran.

Ekonomické postavení respondentů nemá výraznější vliv na členství ve zkoumaných organizacích.

Zúčastňuje se činnosti nebo aktivit:	ČR	p	EU	p
společensky prospěšných či charitativních organizací	4	7	5	6
náboženských či farních organizací	4	7	9	2
kulturních či uměleckých organizací	6	4.5	5	6
odborů či politické strany	3	8	4	8.5
hnutí za lidská práva	1	9.5	1	10.5
organizace na ochranu životního prostředí a zvířat	4	7	5	6
mládežnické organizace (skauti, kluby)	10	3	7	3
organizace spotřebitelů	1	9.5	1	10.5
sportovních klubů či asociací	18	1	28	1
zájmových kroužků (kluby či asociace, fan kluby, sběratelé)	11	2	6	4
jiné kluby, organizace	6	4.5	4	8.5

Mládež EU se častěji účastní života **náboženských organizací**, naopak mládež ČR se více zapojuje do aktivit nejrůznějších sdružení a podobně.

7. Náboženská orientace mládeže

Príslušnost k církvi ještě nemusí vypovídat o náboženské, či nenáboženské orientaci dotázaného. Proto se nabídla dotázaným možnost **vybrat si jednu charakteristiku náboženského, či nenáboženského vyznání.**

Charakteristika vyznání:	%
hlásí se k věřícím a praktikujícím	7
je věřící, ale nepraktikuje	16
praktikuje, ale ve skutečnosti není věřící	1
patří k duchovní skupině, která není uznávaným náboženstvím	2
chtěl by se stát členem náboženské organizace, ale zatím nenašel vhodnou	1
je nerozhodný (agnostik), neví zda je Bůh a nepatří k žádné náboženské skupině	26
je ateista, nevěří v žádného Boha	38
neví	9

Skupina ateistů (38 %) a nerozhodných (35 %) tvoří největší podíl mladých v ČR z hlediska náboženského vyznání.

Pohlaví podobně jako velikost místa bydliště, věk nebo ekonomické postavení respondentů nemá významný vliv na náboženské vyznání.

Z hlediska jednotlivých regionů se ukázalo, že k věřícím a praktikujícím se výrazně častěji hlásí respondenti z jižní Moravy (49 %), zatímco respondenti z Prahy se k věřícím téměř vůbec nehlásí (pouze 7 %).

Respondenti, kteří pracují, častěji náboženství pouze praktikují, ale ve skutečnosti nejsou věřící (46 %) i když by se chtěli stát členem náboženské organizace.

K duchovní skupině, která není uznávaným náboženstvím, patří nejčastěji dotázaní se základním vzděláním.

Charakteristika vyznání:	ČR	p	EU	p
hlásí se k věřícím a praktikujícím	7	4	19	2
je věřící, ale nepraktikuje	16	3	43	1
praktikuje, ale ve skutečnosti není věřící	1	6.5	6	5
patří k duchovní skupině, která není uznávaným náboženstvím	2	5	1	6.5
chtěl by se stát členem náboženské organizace, ale zatím nenašel vhodnou	1	6.5	1	6.5
je nerozhodný (agnostik), neví zda je Bůh a nepatří k žádné náboženské skupině	26	2	12	4
je ateista, nevěří v žádného Boha	38	1	15	3

Mládež EU se hlásí častěji k tvrzení “ věřím a praktikuji náboženství”. Naše mládež méně často věří, či je nerozhodnuta.

Závěry

První blok otázek byl zaměřen na zjištění, co pro mladé lidi znamená “ **Evropská**

unie” a co od tohoto společenství evropských národů očekávají. V hodnocených odpovědích se význam EU pro mladé lidi z ČR projevil jednoznačně jako prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě. Druhý nejčastější význam je spojován s vytvořením lepší budoucnosti pro mladé a se zachováním míru. K důležitým přínosům EU patří rovněž možnost volného pohybu po Evropě, o něco více než pětina dotázaných hodnotí přínos EU ve vytváření pracovních příležitostí (názor jistě problematický, když některé členské země mají určité obavy ze zvyšování nezaměstnanosti, vlivem přílivu dalších pracovních sil). Srovnání výpovědí naší mládeže a průměrem EU poukazuje na určité rozdílnosti. Naši mladí lidé více zdůrazňují sociálně ekonomické podmínky, méně pak zkušenosti s eurobyrokracií, významnějším zdrojem rozdílů jsou položky týkající se svobody pohybu, míru, byrokracie.

Přestože nejsou ani názory mládeže z členských zemí EU homogenní, lze při srovnání s názory české mládeže upozornit na některé zajímavé rozdíly. Například v položce “vytvořit lepší budoucnost pro mladé” se názory naší mládeže přibližují názorům mladých lidí z bývalé NDR, Rakouska, Finska, naopak se výrazně odlišují od názorů mladých lidí z Irska a Itálie, kde požadavky tohoto typu jsou až nepřiměřeně vysoké, nebo Španělska a Nizozemí, kde jsou naopak nejnižší. Skutečnost, že EU znamená “evropskou vládu” si naše mládež uvědomuje naopak nejméně ze všech zkoumaných zemí (zčásti podobně např. mládež z bývalé NDR, Švédska). Naopak si tuto skutečnost nejméně uvědomují mladí Španělé.

Co se týká volnosti pohybu je významnější pro většinu mladých lidí ze zemí EU, menší důraz než naše mládež volnosti pohybu přikládají jen mladí lidé z ostrovních zemí a mladí lidé z Řecka, Španělska. Zachování míru, kromě mládeže z ČR, zdůrazňují jen mladí lidé z Lucemburska. EU jako prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě kromě naší mládeže, zdůrazňují jen mladí lidé z Itálie a Nizozemí. Vytváření pracovních příležitostí je významné pro mladé lidi z Irska, Itálie a Finska, nejmenší důraz kromě mladých Čechů na tuto skutečnost kladou mladí Nizozemci. Ochrana práv občanů je posuzována poměrně homogenně, podceňována je mladými Švédy. Vliv eurobyrokracie podceňují kromě našich mladých lidí rovněž mladí Irové a Italové, riziko ztráty kulturní rozmanitosti pravděpodobně přeceňují mladí Dánové, podceňují jej naopak mladí Španělé, Irové, Italové a Češi.

Přínos EU v příštím desetiletí je spojován u mládeže ČR v první řadě s jednodušším studiem v zahraničí, prací a cestováním kdekoliv po Evropě. Dále se příští perspektivy EU spojují s používáním jednotné měny Eura, s menší diskriminací lidí jiných národností a etnik a s větším množstvím pracovních příležitostí pro mladé lidi (25 %). Srovnání dále dokazuje, že mládež ČR méně zdůrazňuje otázky diskriminace v oblasti práce a rovnoprávnost žen a mužů.

Více než mladí lidé z ČR očekávají od EU přínos v oblasti kvality života většiny lidí mladí lidé z Řecka, Španělska, Irska, Itálie a Portugalska. Pracovní příležitosti méně než mladí Češi zdůrazňují mladí lidé z Belgie, Dánska, Západního Německa, Španělska, Lucemburska, Nizozemí a Portugalska. Otázku rovnoprávnosti mezi muži a ženami zjevně podceňuje pouze naše mládež (zčásti i mladí lidé z Itálie a bývalého NDR. V oblasti problémů diskriminace cizinců a lidí jiných kultur či etnických skupin se naše mládež blíží průměru EU, větší důraz je na tyto otázky kladen ve Finsku, nejmenší v Řecku. Rovněž v dalších otázkách se názory naší mládeže blíží průměru EU.

Představa o tom, co znamená být **občanem Evropské unie**, jaká jsou jeho práva, znamenala zjišťování informovanosti mladých lidí o možnostech obyvatel zemí EU. K

nejznámějším právům občanů EU mezi mladými lidmi u nás patří právo pracovat v kterékoliv zemi EU, právo studovat v kterékoliv zemi EU a právo přestěhovat se do kterékoliv země EU. Spíše malé rozdíly ve struktuře odpovědí naznačují, že znalosti mladých lidí ČR a EU jsou obdobné (v ČR ovšem poněkud nižší).

Právo přestěhovat se do kterékoliv země EU zdůrazňují především mladí Němci a Finové (pro naše mladé lidi naopak asi není tak podstatné), možnost pracovat v kterékoliv zemi EU zdůrazňují mladí Švédové, Finové, Irové. Právo volit v lokálních a národních volbách zdůrazňují především mladí Nizozemci, pro naše mladé lidi je nejméně důležité. Za důležitější považují právo volit do Evropského parlamentu. Přístup ke službám a sociální podpoře kdekoli v Evropě pro naše mladé lidi je poměrně nedůležité (podobně jen Dánsko a Velká Británie). Více zdůrazňované je právo studovat v kterékoliv zemi EU (výrazně více než u nás jen Dánsko, Finsko, Nizozemí a Švédsko).

Podle názoru našich dotázaných, by měla **dát** EU v příštích letech **přednost** boji proti kriminalitě a ochraně životního prostředí. Dále má prioritu politika zaměstnanosti. Přednost by měla mít rovněž bytová politika a vytváření stejných možností pro lidi různého pohlaví, rasy či zdravotní způsobilosti. Nejméně často se doporučuje věnovat pozornost ochraně pracovníků, bezpečnosti práce. Srovnání názorů mládeže ČR a EU poukazuje na významné rozdíly ve struktuře odpovědí, které odrážejí pravděpodobně naše vnitřní problémy a také do jisté míry i úkoly, které ČR před začleněním do evropských struktur čekají (boj proti kriminalitě, ochrana spotřebitele) a rovněž určité nedocení problémů, které v našich podmínkách nevystupují z nejrůznějších důvodů do popředí (výzkum, informační technologie, diskriminace, bezpečnost práce).

Větší důraz na řešení problémů v bytové politice než naši mladí lidé kladou jen mladí Řekové a Portugalci, zajištění informovanosti obyvatelstva (více zdůrazňují jen mladí Lucemburšťané), na svobodu studovat, žít a pracovat kdekoli v EU kladou naši mladí lidé jednoznačně největší důraz. Opačná situace (názory mladých ČR jsou pod průměrem zemí EU) je u následujících okruhů: vzdělávání a odborné příprava (méně zdůrazňují jen mladí lidé z bývalé NDR, Belgie, Rakouska), zaměstnanost (méně zdůrazňují jen mladí Dánové), ochrana pracovníků, bezpečnosti na pracovišti (méně zdůrazňují jen mladí Finové), zdraví (méně zdůrazňují jen mladí Němci a Finové), obdobně u diskriminace z hlediska pohlaví, rasy, zdravotního postižení (méně zdůrazňují jen mladí Němci z bývalé NDR), bojem proti kriminalitě (méně zdůrazňují jen mladí Španělé), výzkumu a rozvoji nových informačních technologií (méně zdůrazňují jen mladí Nizozemci), ochranu životního prostředí podceňují naši mladí lidé zcela bezkonkurenčně.

Poslední otázka daného bloku směřovala k zjištění, které z následujících **zdrojů informací** nejvíce přispívají k tomu, aby mladí lidé znali svá práva a povinnosti jako občana dnešní Evropy. K informačním zdrojům, které nejvíce přispívají k informovanosti mladých lidí ČR o právech a povinnostech občana Evropy, patří televize, noviny a časopisy, přátelé, mládežnické organizace, škola, či univerzita a rozhlas. Struktura odpovědí mládeže ČR a EU vykazuje nezanedbatelné rozdíly.

Politické strany a volební kampaně hrají v informovanosti mladých lidí výraznou roli v Dánsku a Švédsku, evropské instituce v Rakousku a Portugalsku, místní úřady a veřejné organizace v Rakousku, národní vlády a veřejní činitelé v Nizozemí, podobně menší úlohu v informování hraje televize jen v Řecku, naše škola ve srovnání s výpověďmi z ostatních zemí nehraje pozitivní roli (za nejhůře posuzovaným údajem z Belgie zaostáváme o 15 bodů),

naopak vcelku dobrou si získaly rádio.

S problematikou příštího vstupu ČR do EU souvisí i možnost a zájem naší mládeže **poznávat cizí země** a její snaha naučit se cizí jazyky. K zemím EU, které nejvíce navštěvují mladí lidé z ČR v posledních dvou letech patří: Rakousko, Německo, Itálie, Francie. Mezi důvody návštěv cizích zemí dominuje u naší mládeže jednoznačně návštěva země v rámci prázdnin nebo dovolené. Podrobnější rozbor potvrzuje, že mladí lidé navštěvují nejčastěji sousední země. Rovněž se ukazuje, že lze vydělit jak země, jejichž mladí obyvatelé cestují minimálně (Řecko, Španělsko, Itálie, Portugalsko, Velká Británie, Irsko, mládež z bývalé NDR). Mladí Češi patří podle našich výsledků společně s mladými lidmi z některých malých evropských států mezi zdatné cestovatele (více cestují jen mladí Dánové, Švédové, Nizozemci a Lucemburšané)

S vycestováním do ciziny souvisí i znalost cizích jazyků. Stejně jako jiné výzkumy i tento dokumentuje, že co do znalosti z cizích jazyků převládá mezi naší mládeží ve věku 15 - 24 let nejčastěji angličtina a němčina. Přesto že mládež ČR udává poměrně vysokou znalost cizích jazyků, současně uvádí, že právě nedostatečná jejich znalost jim brání studovat, či pracovat v jiné zemi.

Další blok zjišťoval míru tolerance mládeže vůči různým skupinám obyvatelstva. Lze konstatovat, že **mládež zemí EU se vyznačuje podstatně nižší xenofobií** a méně vnímá nejrůznější skupinové rozdíly. Jen necelé jedna pětina mládeže ČR nemá výhrady k jakékoliv společenské skupině zkoumané našim výzkum. Naše mládež je celkově ostřejší naladěná vůči cizincům. Spolu s tolerancí k různým skupinám obyvatelstva, šetření zjišťovalo rovněž vztah ke starým lidem a vlastním rodičům. Struktura odpovědí obou skupin je velmi podobná, vyjadřuje odpovědnost vůči starší generaci i generační posuny.

Je poměrně pochopitelné, že spíše nepřítomnost cizinců konstatují mladí Finové a Irové, kteří by současně i více cizinců přivítali. Zajímavější je situace u položek, které se dotýkají otázek nacionalismu. Lepší situace je ve Finsku, Irsku, Španělsku, Portugalsku, Velké Británii, Francii a Švédsku, horší naopak v Itálii, Dánsku, Rakousku a zejména v Německu. Mladí lidé ze zemí, kde jsou cizinci relativně vítáni (je jich tam také poměrně málo), uznávají také jejich přínosy.

Další blok otázek byl věnovaný názorům na **soužití různých skupin obyvatelstva**, národností a rasovou toleranci, preferenci mužů nebo žen v určitých profesích, byl doplněn míněním o přijatelnosti některých jevů. Naše společnost vzhledem ke své dřívější uzavřenosti nebyla připravena na některé jevy související s přílivem cizinců z východních států a Asie. Přes snahu o egalitářství, vytváření beztrždní společnosti, která nezná rozdílů mezi lidmi, se v naší společnosti uchovaly četné předsudky a averze. Proto také jen osmnácti procentům mladých lidí nevádí žádná společenská skupina, 68 % vadí drogově závislí, 65 % má nepříznivé pocity z alkoholiků, 45 % z bezdomovců a 22 % z homosexuálů, gayů a lesbiček.

Mládež EU se vyznačuje podstatně nižší xenofobií, méně vnímá nejrůznější skupinové rozdíly - téměř polovině mladých lidí z EU nevádí žádná společenská skupina. Naším mladým lidem velmi výrazně vadí alkoholici, narkomani a bezdomovci, přičemž se můžeme domnívat, že situace v zahraničí může být výrazně horší než u nás.

Proto také nepřekvapí názory na cizince, žijící v České republice, kteří nemají naše občanství: je jich příliš mnoho, zejména z chudých evropských a jiných zemí (26 %), je jich

příliš (25 %), smírněji vyznívá odpověď: “ je jich zde dost, ale ne příliš (21 %)”, nezanedbatelně ale zaznívá i názor, že cizinci v naší zemi by měli mít stejná práva, jako ostatní občané (19 %). Názory na cizince v naší republice významněji neovlivňuje ani ekonomická aktivita, vzdělání nebo ekonomické postavení.

Mezinárodní srovnání dokazuje, že naše mládež je vůči cizincům ostřeji naladěná (“je jich zde mnoho, měli by být posláni zpět odkud přišli”), jen málo uznává i pozitivní přínosy cizinců.

Přestože se obvykle považujeme za vyspělou společnost uznávající **rovnoprávnost muže** a ženy, není tomu tak úplně. Tuto problematiku výzkum zachytil v preferencích “mužských a ženských” profesí. K jednoznačně ženské profesi patří podle dotazovaných dětská ošetřovatelka. Zaměstnání, která se spojují s muži jsou: řidič autobusu, policista, pilot a kněz. Do skupiny profesí, kde muž je více či méně preferován, nicméně velké část dotázaných uvádí, že pohlaví spíše nerozhoduje byly zařazeny tyto profese: právník, lékař, poslanec, psycholog, šéf, učitel. Muži v povolání muže preferují pouze v případě profese lékaře (zřejmě kvůli důvěrnosti). Je zajímavé, že muži v žádné profesi významně nepreferují ženy.

Přes vysoký stupeň podobnosti odpovědí naší mládeže a mládeže ze zemí EU naznačují, že mládež v EU přece jen méně častěji spojuje mužské pohlaví se společensky významnějšími povoláními. Mládež ze zemí EU slaběji, statisticky nevýznamně, ve všech profesích podporuje více ženu, než mládež z ČR. Naopak kromě lékaře a pečovatelky naše mládež ve všech profesích preferuje muže. Rozdíly jsou nesystematické, výrazně méně častěji preferují v daných pozicích ženy (kromě učitele a dětské pečovatelky) mladí Rakušané, určitou podobnost lze vysledovat ve vztahu k názorů mladých Lucemburšťanů. Výrazně více preferují v pozici obhájce muže mladí Finové, podobnost vykazují mladí Rakušané a Němci, výrazně více preferují v pozici lékaře muže mladí Řekové, Němci a Belgičané, oproti např. Španělům, výrazně více preferují v pozici poslance muže mladí Řekové, rovněž oproti Španělům, ale i Britům, Irům a Dánům. Řidič autobusu podle názorů mládeže zemí EU nemusí být rozhodně muž, mírnou podobnost vykazují mladí Řekové a mládež z bývalé NDR, totéž platí, ovšem v menší míře, i pro povolání psychologa, policisty, pilota atd. Výjimku tvoří povolání kněze, kde jej s muži asociují významně častěji Řekové. Péče o děti je všeobecně považována za ženskou záležitost.

Otázka **tolerance** k některým společenským otázkám a jevům ukazuje na nedostatky ve výchově a utváření společenského vědomí. Nejnížší souhlas byl vysloven s týráním dětí (7 %) a klonováním (11 %). Vysokou podporu získal předmanželský pohlavní styk (81 %), trest smrti (66 %) a povinné testy AIDS (56 %).

V rámci našeho srovnávacího výzkumu se objevily některé významné rozdíly, které svědčí o tom, že naše mládež pravděpodobně vystupuje daleko ostřeji proti trestání dětí, podávání drog dětem, ale na druhou stranu – zřejmě vlivem minulé ideologie více souhlasí s trestem smrti, vojenskou službou i mimomanželskými styky.

Nejvyšší souhlas vyslovují mladí lidé ze zemí: Nizozemí, Finsko, Dánsko, nejnižší: Itálie, Řecko, Irsko. Trest smrti má nejvíce odpůrců v zemích: Irsko, Dánsko, Rakousko a Finsko. Právo homosexuálů adoptovat děti je odmítáno nejvíce v Itálii, Švédsku, Finsku. Trestání dětí, podávání drog dětem nachází podporu v zemích: Velká Británie, Nizozemí, Švédsko, Německo, Francie, Rakousko. Povinná vojenská služba je více než u nás

podporována v Řecku, Finsku, Východním Německu, Švédsku a Dánsku. Souhlas s povinnými testy AIDS je menší než u nás v Německu, zčásti též v Nizozemí, Finsku a Švédsku. V míře souhlasu s nevěrou se podobáme Lucembursku, Rakousku, Francii a Španělsku.

Spolu s tolerancí k různým skupinám obyvatelstva, šetření v dalším bloku zjišťovalo rovněž **vztah k orientační rodině** (důvody setrvávání u rodičů), plánování vlastního dítěte a jeho okolnosti, vztah ke starým lidem a vlastním rodičům.

K hlavním důvodům setrvávání u rodičů patří podle respondentů tato tvrzení: nedostatek vhodného bydlení pro mladé (76%), mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se (65%), S odstupem zaznává argument, že mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit na lepší start (36%). S názorem, že mladí lidé chtějí žít pohodlně, bez odpovědnosti souhlasila necelá čtvrtina (23%). Naše mládež ve srovnání s mládeží ze zemí EU pochopitelně, uvážíme-li zděděný stav bytové výstavby i současné ceny nových bytů, zdůrazňuje nedostatek bytů.

Nedostatek bytů pro mladé lidi nás ostře odlišuje od všech zemí EU, neporovnatelně méně, nicméně nejvýrazněji ze všech zemí EU je vnímán v Dánsku, Rakousku, Portugalsku. Odpověď, že mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se, výrazně více než mladí Češi zdůrazňují mladí Švédové, Francouzi, Finové, Britové, Španělé atd.

K nejdůležitějším okolnostem v souvislosti s rozhodnutím **mít dítě** patří: vhodné bytové podmínky (59%), stejně jako kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení (59%). K dalším patří stabilní partnerský vztah (48%) a jistota v zaměstnání (38%). Naše mládež podstatně více zdůrazňuje vhodné ekonomické podmínky (materiální zabezpečení, vhodné bytové podmínky), které podstatně méně spojuje s jistotou zaměstnání (důvodem mohou být rozdíly v reálné mzdě) a zajištěním dobrého vzdělání (pravděpodobně se stále vzdělání neprosazuje ve vědomí mládeže jako podmínka určité kvality života, ostatně dosud není zárukou vyššího platu).

Schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání, u nás podceňovaná, je zdůrazňována zejména v Irsku, Portugalsku, Lucembursku, Nizozemí, Francii. Naopak naše mládež zjevně přeceňuje materiální zabezpečení (velmi malý význam mu naopak přikládají mladí Španělé, Francouzi, Belgičané), podobně je tomu i u bytových podmínek, kde ovšem diference nejsou tak ostré. Podceňována je i jistota zaměstnání (zčásti podobné odpovědi nalzáme u mladých Dánů, Nizozemců a Rakušanů).

Z jednotlivých výroků charakterizujících **vztahy ke starým lidem** byl nejčastěji vyjádřen souhlas naší mládeže s tím, že by dotázaný nikdy nenechal své rodiče žít v domově důchodců (57%). Dále to byl pozitivní postoj vůči starším lidem - generace mladých má vůči starým lidem odpovědnost (42%). Podobné zastoupení mělo konstatování stavu, že staří lidé nechápou, jak se věci v naší společnosti změnilly (41%). Za povšimnutí stojí, že naše mládež cítí více než mládež ze zemí EU větší zodpovědnost za rodiče, které by naši respondenti méně častěji byli odhodláni ponechat v domově důchodců. Vysvětlení lze hledat jak ve větší závislosti dětí a rodičů v podmínkách stále ještě majetkově nivelizované společnosti, tak i v podmínkách, které většina našich domovů pro důchodce nabízí. Naši mladí lidé, téměř dvojnásobně oproti průměru zemí EU, tvrdí, že by nikdy nenechali své rodiče žít v domově důchodců (obdobně mladí Řekové, výraznou opozici tvoří mladí Dánové a Finové. Současně mladí Češi ale o 5 bodů více než průměr EU uvádí, že medicína by neměla uměle

prodlužovat život starých lidí donekonečna (ostřeji situaci vidí jen mladí Finové, Švédové, Nizozemci).

Část výzkumu byla věnována představám o dobrém **zaměstnání** a ochotě něco obětovat pro jeho získání. Při hledání zaměstnání jsou podle naší mládeže nejužitečnější odborná kvalifikace (58 %) a jazykové znalosti (58 %). Významně jsou rovněž oceňovány schopnosti komunikace (41 %). Mládež ze zemí EU více zdůrazňuje dobré odborné vzdělání, využívání informačních technologií, schopnost týmové práce, ale i lepší vzhled. Menší důraz u mládeže v zemích EU na odborné vzdělání může souviset s větší volností na trhu práce a menším důrazem na uplatnění ve vystudovaném oboru, který je u nás tradiční (případně rovněž s otázkami průmyslové vyspělosti, naším zaostáváním v oblasti informatiky a podobně.).

Schopnost využívat informační technologie kromě naší mládeže podceňuje i mládež z Belgie, Francie, Nizozemí, Rakouska. Obdobný důraz na jazykovou kvalifikaci kladou mladí lidé z Belgie (vyšší: Španělsko, Lucembursko, Finsko). Schopnost týmové práce je podceňována v Řecku, Irsku, Španělsku, Belgii, ale také v ČR. Ctižádostivost nepotřebují mladí lidé ze Španělska, Řecka, Itálie, Finska, Portugalska, ČR.

Chování a **rozhodování v situaci nezaměstnanosti** ukazuje, že naši mladí lidé nebyli ještě vystaveni důsledkům situace, kdy se obtížně hledá místo. Z nabízených možností by nejvíce dotázaných - téměř třetina - přijala práci stálou, dobře placenou a přiměřenou kvalifikaci. Necelá pětina by dala přednost jakékoliv kvalifikované práci a další pětina jakékoliv dobře placené práci. Výpovědi mládeže ze zemí EU jsou realističtější - přijetí jakékoliv práce, menší vybíravost.

Naši mladí lidé podobně jako mladí lidé z Dánska, Finska, Švédska, Německa by přijali jakoukoliv práci, jen pokud by byla stálá. Na druhou stranu obdobně jako mladí Řekové, Španělé, Italové, Portugalci podceňují potřebu profesní změny v případě ztráty zaměstnání (jít do učení, studovat atd.).

Řešení situace nezaměstnaného může spočívat i v **práci v zahraničí**. Největší problém ve spojitosti se studiem nebo prací v zahraničí by pro naše mladé lidi představovala nedostatečná jazyková vybavenost (25 %) a nedostatek finančních prostředků na zabezpečení nákladů s tím spojených (19 %). Česká mládež se domnívá, že by jí méně vadily jazykové schopnosti, dokonce častěji se o práci a studium v zahraničí ani nezajímají. Je např. zajímavé, že jazykové problémy daleko vyšší než naše mládež předpokládají i mladí Britové (pochopitelnější je to již u Italů, Portugalců, Španělů). Práce v zahraničí, kromě mladých Čechů, nezajímá rovněž mladé Němce a Belgičany.

Další otázka zjišťovala **zdroj příjmů**. Pochopitelně vzhledem ke zkoumanému vzorku jsou nejčastějším zdrojem příjmů peníze od rodičů, rodiny (59 %). Dále je to příležitostní práce (37 %) a pravidelná práce (36 %). Srovnání poukazuje na podobnost odpovědí obou souborů respondentů, pravděpodobně odráží nižší problémy s nezaměstnaností v ČR, ale i vyšší podporu dětí ze strany rodičů v ČR.

Pravidelná práce, jako zdroj příjmů, vystupuje do popředí v Dánsku, Velké Británii, Německu. Podpora v nezaměstnanosti pak je častější ve Velké Británii, Finsku, Irsku, Švédsku, Belgii. Příjmy od rodičů jsou v EU na rozdíl od ČR daleko méně obvyklé (zčásti se objevují i u mladých Italů).

Další blok se zabýval otázkami využití **volného času** mladých a jejich společenské aktivity. Dotázaným byla nabídnuta na lístku široká škála 16 aktivit, z nichž si měli vybrat ty, kterým se pravidelně věnují ve volném čase. I z jiných výzkumů je známo, že k nejčastějším volnočasovým aktivitám patří sledování televize (61 %). S mírným odstupem jsou to schůzky s přáteli (53 %), poslech hudby (49 %), sport (48 %) a čtení (47 %). Rozdíly oproti výpovědím mládeže ze zemí EU nejsou, až na položku “ nákupy”, která možná poukazuje na nepříliš velkou samostatnost našich mladých lidí (bydlení u rodičů, kteří navíc zajišťují i domácí práce), příliš markantní. Naše mládež se mírně častěji věnuje čtení, práci na PC, procházkám, jízdě na kole či automobilem, méně např. dobrovolné pomoci lidem.

Samostatná otázka byla věnována používání “**počítačových dovedností**” a s tím spojených činností s frekvencí minimálně jednou týdně. Více než polovina dotázaných (55 % - v EU jen 43%) nejméně jednou týdně pracuje s počítačem, 14 % pracuje s Internetem (v EU jen 7%), 43 % mladých lidí nevykázalo žádnou ze sledovaných aktivit. Vysvětlení diferencí v podílech respondentů lze spatřovat ve skutečnosti, že pro naši mládež jsou počítače stále ještě určitou novinkou. Rovněž se zdá, že možnosti nabízené Internetem naši mládež daleko více fascinují, než mládež ze zemí EU.

Š počítačem více než mladí Češi pracují jen mladí Dánové, Nizozemci a Lucemburšané. Přes vysoký rozdíl ČR a EU v oblasti užívání Internetu vyšších hodnot dosahuje celá řada států (Finsko, Švédsko, Dánsko, Lucembursko, malých hodnot naopak státy považované za “hnací motory” unie). Rovněž užívání elektronické pošty není jen naší specialitou. (Finsko, Švédsko, Dánsko).

Samostatný dotaz zjišťoval, zda je respondent **členem** některé z následujících **organizací** nebo se účastní jejich aktivit. Nejvíce dotázaných deklarovalo členství v sportovních klubech nebo asociacích (18 %). Téměř na stejné úrovni je členství v zájmových organizacích, klubech, fan klubech, počítačových a sběratelských klubech (11 %) a v mládežnických organizacích (10 %). Více než polovina mladých lidí nepatří k žádné organizaci (51 %). Mezinárodní srovnání opět poukazuje na některé rozdíly, mládež EU se častěji účastní života náboženských organizací, naopak mládež ČR se více zapojuje do aktivit nejrůznějších sdružení a podobně.

Mladí lidé z Itálie, Nizozemí, Finska, Švédska častěji než ostatní odpovídají, že jsou členy náboženských organizací. Naši mladí lidé jsou nejméně často členy sportovních klubů (podobně jako Španělé, Italové, Portugalci).

Protože příslušnost k církvi ještě nemusí vypovídat o **náboženské orientaci** dotázaného, byla tato problematika předmětem samostatného zkoumání. Jak je známo i z jiných výzkumů, skupina ateistů (38 %) a nerozhodných (35 %) tvoří největší podíl mladých v ČR z hlediska náboženského vyznání. Oproti naší mládeži se mládež EU více hlásí k tvrzení “ věřím a praktikuji náboženství”. Naše mládež méně často věří, či je nerozhodnuta.

Nízký podíl věřících a praktikujících se vyskytuje kromě v ČR též v Belgii, Dánsku, bývalé NDR, Francii, Švédsku a Velké Británii. Účast na obřadech bez víry je častější v Belgii, Rakousku, Lucembursku, Německu a Švédsku.

Hlavním závěrem z výzkumu je, že proces začleňování do evropských struktur

má i své nezanedbatelné sociální aspekty. Přestože ani mládež členských zemí EU není názorově homogenní, nelze některé diference na straně naší mládeže podceňovat. Nejde ani tak o ty z nich, které se vyrovnají vlivem změny okolností (situace v oblasti zaměstnanosti, příliv nových technologií a podobně), jako o ty, které jsou hlouběji zakódovány v naší společnosti (intolerance, xenofobie, rasismus). Výsledky získané v rámci prvního bloku výzkumu naznačují, že je podceňováno informační působení na mládež ve smyslu formování jejích představ co je Evropská unie, co může přinést pro naši zemi a co si od členství v EU nelze slibovat. Citelně chybí cílená kampaň zaměřená na tyto otázky, v jejímž rámci by významné místo měla sehrát i škola.

Charakteristika výběrového souboru

Pohlaví: muži 50 %

ženy 50 %

Věk : 15 - 16 let 17 %

17 - 18 let 29 %

19 - 20 let 19 %

21 - 22 let 16 %

23 - 24 let 19 %

Ekonomická aktivita : student SŠ,OU 52 %

student VŠ 9 %

dělník ve státním sektoru 4 %

dělník v soukromém sektoru 6 %

zaměstnanec ve státním sektoru 8 %

zaměstnanec v soukromém sektoru 12 %

rolník - zemědělec 0 %

žena v domácnosti 2 %

nezaměstnaný 3 %

jiná odpověď 4 %

Region : Praha 14.6 %

střední Čechy 13.2 %

jižní Čechy 8.8 %

západní Čechy 9.2 %

severní Čechy 9.3 %

východní Čechy 11.1 %

jižní Morava 18.3 %

severní Morava 15.5 %

<i>Velikost místa bydliště</i> : do 500 obyvatel	9.3 %
do 2 000 obyvatel	9.0 %
do 5 000 obyvatel	9.0 %
do 20 000 obyvatel	17.2 %
do 100 000 obyvatel	30.0 %
nad 100 000 obyvatel	25.5 %